

VYSOKÁ ŠKOLA BÁŇSKÁ – TECHNICKÁ UNIVERZITA OSTRAVA
EKONOMICKÁ FAKULTA

KATEDRA EVROPSKÉ INTEGRACE

Vnitřní diferenciací zemí afrického kontinentu

Internal Differentiation of Countries of the African Continent

Student: Karin Valehrachová
Vedoucí bakalářské práce: Ing. Kateřina Dvoroková, Ph.D.

Ostrava 2014

VŠB - Technická univerzita Ostrava
Ekonomická fakulta
Katedra evropské integrace

Zadání bakalářské práce

Student: **Karin Valehrachová**
Studijní program: B6202 Hospodářská politika a správa
Studijní obor: 6210R004 Eurospráva
Specializace: 00 Eurospráva
Téma: **Vnitřní diferenciací zemí afrického kontinentu**
Internal Differentiation of Countries of the African Continent

Zásady pro vypracování:

1. Úvod
2. Vybrané aspekty vnitřní diferenciací zemí afrického kontinentu
3. Analýza ukazatelů chudoby a příjmové nerovnosti v Africe
4. Zhodnocení nástrojů pomoci pro boj s chudobou a příjmovou nerovností plynoucí do afrických zemí
5. Závěr

Seznam použité literatury

Seznam zkratk

Prohlášení o využití výsledků bakalářské práce

Seznam příloh

Přílohy

Seznam doporučené odborné literatury:

ADAMCOVÁ, Lenka a Tereza NĚMEČKOVÁ. *Rozvojová ekonomika*. Praha: Oeconomica, 2009. 345 s. ISBN 978-80-245-1515-1.

CIHELKOVÁ, Eva a kol. *Světová ekonomika: obecné trendy rozvoje*. Praha: C. H. Beck, 2009. 263 s. ISBN 978-80-7400-155-0.

COLLIER, Paul. *Miliarda nejchudších*. Praha: Vyšehrad, 2009. 224 s. ISBN 978-80-7429-010-7.

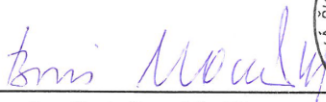
Formální náležitosti a rozsah bakalářské práce stanoví pokyny pro vypracování zveřejněné na webových stránkách fakulty.

Vedoucí bakalářské práce: **Ing. Kateřina Dvoroková, Ph.D.**

Datum zadání: 22.11.2013

Datum odevzdání: 09.05.2014

Ing. Boris Navrátil, CSc.
vedoucí katedry

prof. Dr. Ing. Dana Dluhošová
děkanka fakulty

Místopřísežně prohlašuji, že jsem celou práci, včetně příloh, vypracovala samostatně.

Přílohu 1. jsem samostatně doplnila.

V Ostravě dne 7. 5. 2014

.....

podpis studenta

Tímto bych ráda poděkovala své vedoucí, Ing. Kateřině Dvorokové, Ph.D., za trpělivost a cenné rady týkající se tématu mé bakalářské práce.

Obsah

1. Úvod.....	6
2. Vybrané aspekty vnitřní diferenciací zemí afrického kontinentu	8
2.1. Definice rozvojových ekonomik	8
2.2. Diferenciací ve světové ekonomice	9
2.2.1. Vnější diferenciací	10
2.2.2. Vnitřní diferenciací	12
2.3. Problém rozvojových zemí	12
2.4. Ukazatele chudoby a příjmové nerovnosti	15
2.4.1. Index lidského rozvoje	15
2.4.2. Multidimenzionální index chudoby	16
2.4.3. Index lidské chudoby.....	17
2.4.4. Index rozvoje rovnosti pohlaví	17
2.4.5. Lorenzova křivka	17
2.4.6. Giniho koeficient.....	18
2.4.7. Míra chudoby (Headcount ratio).....	20
2.4.8. Hloubka chudoby (Poverty gap ratio)	20
2.5. Charakteristika rozvojového regionu Afriky	21
2.6. Shrnutí kapitoly	22
3. Analýza ukazatelů chudoby a příjmové nerovnosti v Africe	23
3.1. Index lidského rozvoje (HDI)	25
3.2. Multidimenzionální index chudoby (MPI)	28
3.3. Giniho koeficient.....	28
3.4. Míra chudoby a hloubka chudoby.....	29
3.5. Shrnutí kapitoly	34

4.	Zhodnocení mezinárodní pomoci pro boj s chudobou a příjmovou nerovností plynoucí do afrických zemí	35
4.1.	Odstranit extrémní chudobu a hlad	35
4.1.1.	Úkol první	36
4.1.2.	Úkol druhý	37
4.1.3.	Úkol třetí	38
4.2.	Zajistit základní vzdělání pro všechny	39
4.3.	Prosazování rovnosti pohlaví a posilování postavení žen	41
4.4.	Snížit dětskou úmrtnost	43
4.5.	Zlepšit zdraví matek	44
4.5.1.	Úkol první	45
4.5.2.	Úkol druhý	46
4.6.	Boj proti HIV/AIDS, malárii a dalším chorobám	46
4.6.1.	Úkol první	47
4.6.2.	Úkol druhý	48
4.6.3.	Úkol třetí	48
4.7.	Zajistit udržitelnost životního prostředí	49
4.7.1.	Úkol první	50
4.7.2.	Úkol druhý	51
4.7.3.	Úkol třetí	51
4.7.4.	Úkol čtvrtý	51
4.8.	Rozvíjet globální partnerství pro rozvoj	52
4.9.	Shrnutí výsledků plnění MDGs	54
4.10.	Návrhy řešení	55
4.11.	Shrnutí kapitoly	56
5.	Závěr	58
6.	Seznam použité literatury	60

Seznam zkratek	68
Prohlášení o využití výsledků bakalářské práce	
Seznam příloh	

1. Úvod

Chudoba a příjmová nerovnost patří spolu s globálním oteplováním, znečišťováním životního prostředí nebo například přelidněním mezi globální problémy světa. Většina zemí, které chudoba a příjmová nerovnost sužují, se nachází v Africe, několik pak ve střední Asii. Tyto rozvojové ekonomiky tvoří čtyři pětiny z celkového počtu obyvatel země, ale vyprodukují pouze jednu pětinu světového HDP. Proto dochází k nerovnoměrnému rozdělování příjmů. Africké státy byly ještě před pár desítkami let pod koloniální nadvládou rozvinutých zemí, jako je Velká Británie či Francie. Ačkoli si samostatnost samy vybojovaly, nevědí, jak s ní naložit. Dříve tito lidé bojovali za vlastní samostatnost, dnes bojují mezi sebou (uvnitř státu i mezi státy). Problém chudoby a příjmové nerovnosti má takový rozsah, že je třeba, aby se na jeho řešení podílela celá lidská civilizace. Úsilí, které mezinárodní organizace vynakládají, však zatím nepřináší zcela pozitivní výsledky.

Existence chudoby je spojená s nedostatkem pitné vody a potravin, nekvalitní zdravotní péčí či negramotností. Chudí lidé se točí v bludném kruhu bídy, nemohou vést plnohodnotný život, rozvíjet se. Světová banka vymezuje extrémní chudobu jako hranici, kdy lidé žijí za méně než 1,25 USD na den. Počet chudých, kteří v rámci této hranice přežívají, se pohybuje kolem jedné miliardy, což je jedna sedmina obyvatelstva planety. V některých afrických státech tito lidé tvoří až 90% z celkového počtu obyvatel.

Cílem této práce je zhodnotit vybrané ukazatele chudoby a příjmové nerovnosti v zemích subsaharské Afriky (k nimž existují dostupná statistická data) od roku 1990 na základě plnění Miléniových cílů tisíciletí (MDGs). Aby bylo cíle dosaženo, je třeba nejdříve definovat rozvojové ekonomiky, blíže určit chudobu a příjmovou nerovnost, popsat, jakými způsoby se měří, pomocí ukazatelů chudoby a příjmové nerovnosti analyzovat údaje o vývoji subsaharské Afriky. Poté je třeba vyhodnotit vnitřní diferenciaci, k čemuž byly zvoleny Rozvojové cíle tisíciletí. Oblast subsaharské Afriky byla vybrána z toho důvodu, že se až na výjimky jedná o extrémně chudé země, jež spojuje jak ekonomická a sociální situace, tak zeměpisná poloha a historie. Jelikož není možné získat data pro všechny subsaharské státy od roku 1990 až po současnost, bylo třeba pracovat s tím, co dostupné je, zkoumané roky se proto mohou u různých ukazatelů lišit.

První kapitola této práce je soustředěna na vymezení aspektů vnitřní diferenciaci. V rámci definice rozvojových ekonomik je nastíněna koncepce OSN, Světové banky a IBRD. Dále je vysvětlen rozdíl mezi vnější a vnitřní diferenciací a definován pojem chudoba včetně jejího

rozdělení na chudobu absolutní a relativní. Největší část kapitoly je věnována popisu ukazatelů chudoby a příjmové nerovnosti, jichž bylo vybráno celkem osm. V závěru první kapitoly je charakterizován africký kontinent z ekonomického hlediska.

V druhé kapitole jsou analyzovány jednotlivé ukazatele chudoby a příjmové nerovnosti v subsaharské Africe od roku 1990. K této analýze byla použita dostupná data k indexu lidského rozvoje (HDI), multidimenzionálnímu indexu chudoby (MPI), Giniho koeficientu, hloubce chudoby a míře chudoby. Mimo jiné je v této kapitole nastíněn postkoloniální vliv Francie a Velké Británie v Africe a také snahy o vliv ze strany USA a SSSR, které značně propagovaly právo kolonií na samostatnost. Zmínka padne i o Číně, která se v Africe snažila prosadit, avšak její snahy nebyly příliš účelné.

Třetí kapitola je charakteristikou Rozvojových cílů tisíciletí (MDGs). MDGs jsou výsledkem mezinárodního úsilí za zlepšování životního prostředí a zdravotnické situace a zejména pak snižování chudoby, která je sice pouze jedním cílem, ale její dosažení ovlivňuje i dosažení většiny ostatních cílů. Těchto cílů je celkem osm a každý se skládá z jednoho nebo více úkolů, které více či méně s chudobou daného státu souvisí. V této kapitole byly pro každý cíl vytvořeny grafy, které zobrazují snahu o splnění dílčích úkolů. Na závěr jsou uvedeny návrhy řešení extrémní chudoby v budoucnosti.

2. Vybrané aspekty vnitřní diferenciacie zemí afrického kontinentu

Rozdíl mezi bohatstvím a chudobou se stále prohlubuje. I dnes, v jednadvacátém století, žijí na světě lidé, jejichž realita je spíše někde v období středověku: hlad, infekční nemoci, negramotnost, občanská válka. Podle zprávy OSN z roku 2012 (UN-OHRLLS, 2012) je těchto nejméně rozvinutých zemí 48 a nacházejí se převážně v oblasti Subsaharské Afriky a střední Asie. V následující kapitole bude definováno, co jsou to rozvojové ekonomiky, jak se rozdělují, jaké jsou jejich problémy a jak lze tyto problémy řešit. Dále budou nastíněny vývojové tendence rozvojových ekonomik, možnosti měření chudoby a příjmové nerovnosti, a vysvětlen rozdíl mezi vnitřní a vnější diferenciací. V neposlední řadě budou charakterizovány ekonomiky rozvojového regionu Afriky, na něhož je tato práce zaměřena.

2.1. Definice rozvojových ekonomik

Existuje mnoho koncepcí zařazujících země mezi rozvojové ekonomiky. Majerová (2008) definuje tyto dvě:

- užší koncepce,
- širší koncepce.

Užší koncepti používá OSN, jež rozděluje ekonomiky podle samostatnosti (politické) a sociálně ekonomických vztahů. Do rozvojového světa podle ní patří všechny bývalé kolonie v Africe, Americe, Asii a Oceánii (pokud se již nestaly rozvinutými ekonomikami), dále rozvojové ekonomiky jižní a východní Evropy a členové Společenství nezávislých států SNS (Arménie, Ázerbájdžán, Bělorusko, Kazachstán, Kyrgyzstán, Moldavsko, Rusko, Tádžikistán, Uzbekistán).

Podle Světové banky (THE WORLD BANK, 2013) se tyto rozvojové ekonomiky dále dělí do tří skupin:

- 1) high-income (více než 12 476 USD/obyvatele),
- 2) middle-income
 - a) lower middle-income (1 026 – 4 035 USD/obyvatele),
 - b) upper middle-income (4 036 – 12 475 USD/obyvatele),
- 3) low-income (méně než 1 025 USD/obyvatele).

Širší koncepci využívá IBRD (International Bank for Reconstruction and Development - součást Světové banky) a vychází z ukazatele HNP/obyvatele. Od užší koncepce se liší tím, že zahrnuje i rozvojové země s vysokým důchodem (například Hongkong, Izrael nebo Singapur).

Stejně jako užší koncepce má i širší koncepce své klady a zápory. Jedním z přínosů členství v rozvojovém světě je možnost čerpat Oficiální rozvojovou pomoc, kterou poskytuje Světová banka a Mezinárodní měnový fond nebo uplatňovat výjimky ve Všeobecném systému preferencí.

Rozvojové země prochází určitými **vývojovými tendencemi**, jakými je například prohlubující se rozdíl mezi ekonomickou úrovní rozvojových a rozvinutých zemí, narůstající diferenciaci, industrializace, rostoucí úloha trhu i integračních uskupení. Pro rozvojové země je typická chudoba, negramotnost, populační exploze, nedostatečná zdravotní péče a s ní spojené šíření infekčních nemocí nebo například vysoká míra kriminality. Přestože tempa růstu rozvojových ekonomik jsou rostoucí, ekonomiky rozvinuté rostou podstatně rychleji, a proto se rozdíl mezi těmito ekonomikami prohlubuje.

2.2. Diferenciace ve světové ekonomice

Podle Adamcové a Němečkové (2009) poté, co rozvojové země získaly politickou nezávislost (především důsledkem druhé světové války), byly tyto země typově velice obdobné. V průběhu několika desetiletí však docházelo k jejich postupné diferenciaci neboli rozrůznění, zejména pak v oblasti ekonomické. Jedná se o proces, při němž dochází působením rozdílných faktorů k nárůstu a prohlubování rozdílů mezi rozvojovými zeměmi v různých oblastech – ekonomika, politika, kultura, životní prostředí aj. Jak tvrdí Majerová (2006), diferenciaci je proces, při kterém rostou společenské rozdíly, a to zejména v oblasti ekonomické a sociální. Diferenciace spolu se soudržností (neboli kohezí) mají nejvýraznější vliv na vývoj ekonomik. Koheze byla na svém vrcholu v 70. letech, jelikož probíhala ropná krize a členské země OPEC vyjádřily svoji podporu. Díky následujícím ekonomickým a politickým událostem však začala postupně slábnout a slábne dodnes.

Adamcová a Němečková (2009) tvrdí, že proces ekonomické diferenciaci lze pozorovat ze dvou úhlů. Zaprvé je možné srovnávat jednotlivé rozvojové země v daných regionech, popřípadě i celé regiony, pak se jedná o takzvanou vnější ekonomickou diferenciaci. Zadruhé můžeme srovnávat přímo jednotlivé společnosti v rámci dané země, pak hovoříme o ekonomické diferenciaci vnitřní.

Majerová (2006) rozděluje diferenciaci do tří vývojových etap:

- 1) **60. - 70. léta:** rozdělení světa na země stagnující a země rychle rostoucí (země s vysokým tempem ekonomického růstu),
- 2) **druhá polovina 70. let – počátek 80. let:** díky ropné krizi země s ropným bohatstvím výrazně rostou a země nevybavené propadají,
- 3) **počátek 80. let – dodnes:** nižší ekonomický růst zapříčiněný inovačními procesy a strukturálními změnami.

2.2.1. Vnější diferenciaci

Jak již bylo řečeno, vnější ekonomická diferenciaci rozvojových zemí je typická narůstáním rozdílů jak mezi jednotlivými regiony, tak mezi zeměmi, které se v daných regionech nacházejí. Rozvojové země je možné klasifikovat dle dvou typů kritérií – obecných a specifických (Adamcová a Němečková, 2009).

Klasifikace rozvojových zemí dle obecných kritérií:

- **ukazatel HDP na obyvatele** (popřípadě HNP na obyvatele)
 - HDP na obyvatele používá organizace UNCTAD
 - HNP na obyvatele používá Světová banka a měří jej pomocí tzv. Atlas method (THE WORLD BANK, 2011)
- **regionální hledisko**
 - rozvojové země lze rozdělit do tří základních regionů: Jižní Amerika, Afrika, Asie
 - každá organizace (MMF, WB, UNCTAD) definuje své vlastní subregiony, které existují v rámci těchto tří regionů
 - rozvojové regiony se dělí na subregiony z toho důvodu, že se země v rámci regionů často liší
 - subregiony podle WB: východní Asie a pacifická oblast; Latinská Amerika a karibská oblast; Blízký východ a severní Afrika; jižní Asie; subsaharská Afrika
 - subregiony podle MMF: Afrika, rozvojová Asie, Střední východ, Latinská Amerika a Oceánie
 - subregiony podle UNCTAD: Afrika (východní, střední, severní, jižní, západní), Amerika (střední, jižní; karibská oblast), Asie (východní, jižní, jihovýchodní, západní), Oceánie.

Klasifikace rozvojových zemí dle specifických kritérií:

- **podle WB**

- Světová banka vymezuje rozdělení rozvojových zemí podle oprávněnosti čerpat finance z jejích institucí
- tím vytváří tři skupiny rozvojových zemí (THE WORLD BANK, 2013):
 - a) země kategorie Mezinárodní banky pro obnovu a rozvoj (IBRD), které jsou oprávněné čerpat nezvýhodněné půjčky (země s příjmem vyšším než 1195 USD) – Albánie, Chile, JAR, Filipíny aj.,
 - b) země kategorie Mezinárodní rozvojové agentury (IDA), které jsou oprávněné čerpat zvýhodněné půjčky (země s příjmem nižším než 1195 USD) – Haiti, Keňa, Somálsko, Uganda aj.,
 - c) země smíšené kategorie (IDA i IBRD), které jsou oprávněné čerpat zvýhodněné půjčky, avšak mají půjčky i od IBRD, protože jsou finančně úvěruschopné – Arménie, Gruzie, Indie, Pákistán aj.,

- **podle MMF**

- používá dvě kritéria: kritérium hlavního zdroje vývozních příjmů a finanční kritérium
- podle hlavního zdroje vývozních příjmů:
 - a) země vyvážející paliva (Nigérie, Ázerbájdžán, Venezuela aj.),
 - b) země vyvážející primární nepalivové suroviny (Mozambik, Tádžikistán, Chile aj.),
- podle finančního kritéria:
 - a) čistí dlužníci (většina rozvojových zemí),
 - b) čistí věřitelé (Angola, Turkmenistán, Malajsie aj.),

- **podle UNCTAD**

- a) hlavní vývozci ropy (21 členů; například Irák, Írán, Saúdská Arábie),
- b) nově industrializované země (12 členů; například Jižní Korea, Argentina, Thajsko),
- c) země, které nemají přístup k moři (31 členů; například Kazachstán, Laos, Uganda),
- d) nejchudší země světa (LDCs).

Nejméně rozvinuté země (LDCs) tvoří speciální skupinu absolutně nejchudších zemí světa. Aby mohl být stát zařazen mezi nejméně rozvinuté země, musí splňovat tato kritéria (UN-OHRLLS, 2002-2005):

- 1) kritérium nízkého příjmu - hrubý národní důchod (HND) je pod 750 amerických dolarů na osobu,
- 2) kritérium slabosti lidských zdrojů – výživa, zdraví, vzdělání, gramotnost dospělých,
- 3) kritérium ekonomické zranitelnosti - nestabilita zemědělské produkce, nestabilita vývozu, ekonomická důležitost netradičních odvětví, rozmanitost vyváženého zboží, nevýhody malé ekonomiky a procento populace vyhnané přírodními katastrofami.

Jak již bylo řečeno výše, podle zprávy OSN tato kritéria splňuje 48 zemí, konkrétně 33 zemí v Africe, 14 zemí v Asii a Oceánii a ostrov Haiti v Karibiku. V roce 2010 zde žilo celkem 832 milionů obyvatel, v roce 2020 by se měl jejich počet zvýšit na více než jednu miliardu.

2.2.2. Vnitřní diferenciac

Jak tvrdí Adamcová a Němečková (2009), diferenciac mezi zeměmi rozvojovými a rozvinutými se stále více prohlubuje. Tyto rozdíly jsou nejvíce patrné v oblasti chudoby a příjmové nerovnosti. Chudoba a příjmová nerovnost se samozřejmě týká i zemí rozvinutých, avšak v zemích rozvojových je podstatně výraznějším a zásadnějším problémem. Přestože chudoba a příjmová nerovnost se obecně doprovázejí, v rozvojových zemích obvykle jdou ruku v ruce. Podle Majerové (2008) zahrnuje vnitřní diferenciac nejen ekonomickou nerovnost, ale i nerovnost sociální (například přístup ke vzdělání).

2.3. Problém rozvojových zemí

Majerová (2006) považuje za hlavní problémy rozvojového světa tyto faktory:

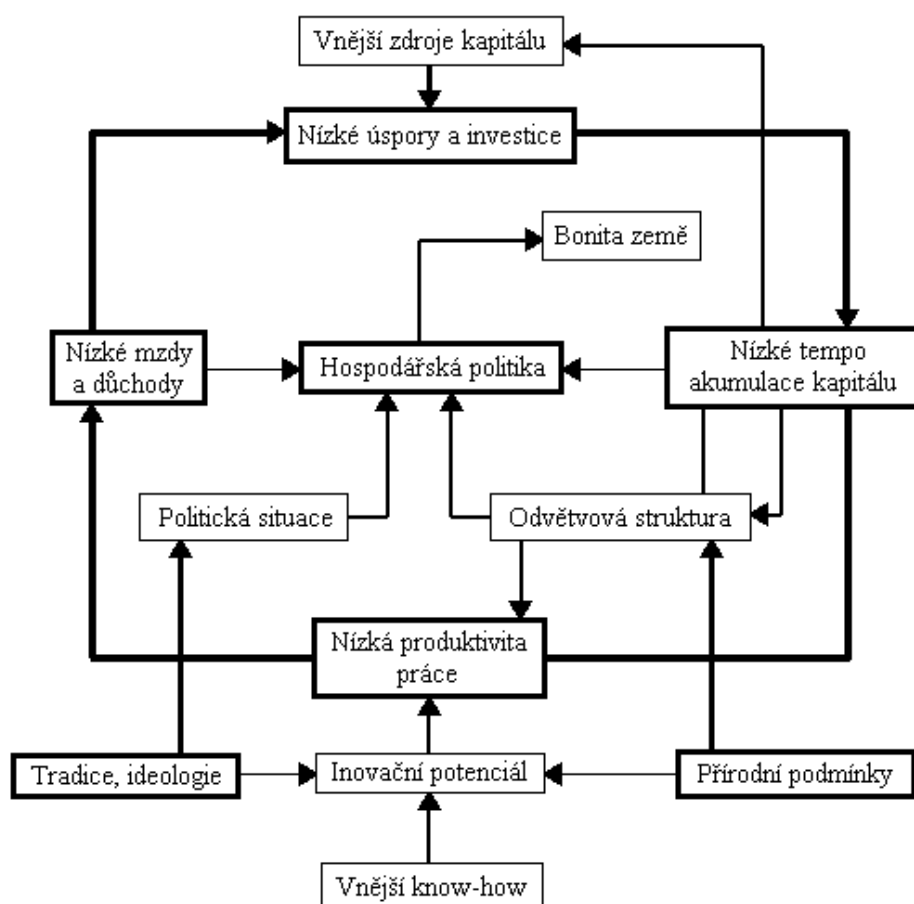
- 1) negramotnost,
- 2) populační růst,
- 3) chudoba,
- 4) zdraví,
- 5) životní prostředí,
- 6) bezpečnost.

Chudoba patří k absolutně nejvýznamnějším problémům globální ekonomiky. Způsobuje ji například odliv pracovní síly z rozvojových ekonomik, ilegální obchod s lidmi a drogami či

terorismus. Jedním z nejpoužívanějších způsobů měření chudoby je hranice chudoby (Majerová, 2006), tedy hranice vyjadřující minimální velikost příjmů, kterou je potřeba k uspokojení základních lidských potřeb (potraviny, oděv, obydlí). Světová banka tuto hranici stanovila na 2 dolary na den.

Bludný kruh bídy nastiňuje příčiny i možná řešení problému s chudobou. Jeho princip spočívá ve vzájemné propojenosti faktorů, které chudobu ovlivňují. Jedná se zejména o problémy z pohledu ekonomiky. Bludný kruh bídy objasňuje Obrázek 2. 1. Jak je patrné z tohoto obrázku, základ kruhu tvoří propojenost čtyř faktorů: nízkých úspor a investic, nízkého tempa kapitálové akumulace, nízké produktivity výrobních faktorů a nízkých průměrných důchodů.

Obr. 2.1 Bludný kruh bíd

Zdroj: Majerová (2006), vlastní zpracování.

Kaňáková (2004) definuje dva základní pohledy na chudobu. **Pohledem ortodoxním** je chudoba stav, kdy lidé vlivem nedostatku peněz nemohou uspokojovat své základní materiální potřeby (jako jsou například potraviny). Zaostalé ekonomiky mají tuto situaci řešit přeměnou na ekonomiky průmyslové. Lidé nabízejí svoji pracovní sílu, svobodný trh ekonomicky roste. Typickými znaky tohoto přístupu je využívání západních expertních znalostí, velké investice nebo například vyspělé technologie. K měření chudoby se v rámci tohoto pohledu používají příjmové ukazatele.

Alternativní pohled naproti tomu vnímá chudobu jako situaci, kdy lidé nemohou uspokojovat své základní materiální i nemateriální potřeby (vlastním úsilím). Tuto situaci řeší naopak soběstačností a souladem s přírodou, preferují místní znalosti, malé investice a menší projekty. Tento pohled posiluje postavení opomíjených skupin, jako jsou etnické skupiny nebo domorodci. K měření chudoby se používají ukazatelé definující základní materiální i nemateriální potřeby (stav životního prostředí apod.)

Ortodoxní přístup začal být prosazován po druhé světové válce. Ekonomický růst se stal základním řešením chudoby. Chudoba je charakteristickým znakem rozvojového světa. I Světová banka rozděluje země na země s nízkým, středním a vysokým příjmem, a právě země s nízkým a středním příjmem jsou země rozvojové.

Jeníček a Foltýn (2003) rozdělují chudobu na relativní a absolutní. **Relativní chudobu** definují na příkladu, kdy může být určitý příjem dostatečný pro daného člověka jako jednotlivce, avšak nedostatečný pro zbytek populace, a proto je tento jednatelce zařazen mezi chudé. **Absolutní chudobu** definují takto: „Absolutní zhoršování důchodových skupin obyvatelstva, jako životní situaci, která je charakterizována podvýživou, negramotností a nemocemi, vymykající se jakékoli definici podmínek důstojného života.“ Z toho lze usoudit, že relativní chudoba je v tomto případě „přijatelnější“ chudobou.

V roce 2008 žilo na světě 1,29 miliardy obyvatel (THE WORLD BANK, 2013) ve stavu absolutní chudoby (1,25 USD/den), což bylo asi 22% celkové lidské populace. Prudký nárůst absolutní chudoby byl zaznamenán v 60. -70. letech. Dodnes počet absolutně chudých neklesá, naopak stagnuje (popřípadě mírně narůstá). Přestože je africký kontinent nejzaostalejší částí světa, nejvíce absolutně chudých žije v jižní Asii (Bangladéš, Pákistán, Indie), a to podle odhadů asi polovina z celkového počtu.

Jak tvrdí Majerová (2006), každá ekonomika se rozvíjí individuálně podle daných podmínek (přírodní bohatství, tradice, náboženství aj.). Existují však určité faktory, které je třeba dodržovat (a to současně) v každé ekonomice:

- tržní struktura,
- stabilní domácí politika,
- příliv zahraničních investic,
- odbourávání překážek mezinárodního obchodu,
- humanitární pomoc a odpouštění dluhů.

2.4. Ukazatele chudoby a příjmové nerovnosti

Ukazatelů chudoby a příjmové nerovnosti je velké množství, následující jsou nejpoužívanější:

- 1) Index lidského rozvoje (HDI),
- 2) Multidimenzionální index chudoby (MPI),
- 3) Index lidské chudoby (HPI),
- 4) Gender-related development index (GDI),
- 5) Lorenzova křivka,
- 6) Giniho koeficient,
- 7) Míra chudoby,
- 8) Hloubka chudoby.

2.4.1. Index lidského rozvoje

Organizace spojených národů (UNDP, 2014) od roku 1990 vydává každý rok zprávu porovnávající údaje, které charakterizují kvalitu lidského faktoru. Tuto kvalitu vyjadřuje ukazatelem zvaným Index lidského rozvoje (HDI – Human development index). HDI zahrnuje od roku 2010 tyto faktory:

1. očekávaná délka života,
2. délka edukace,
3. hrubý národní produkt na 1 obyvatele v paritě kupní síly v amerických dolarech.

Obr. 2.2 Index lidského rozvoje

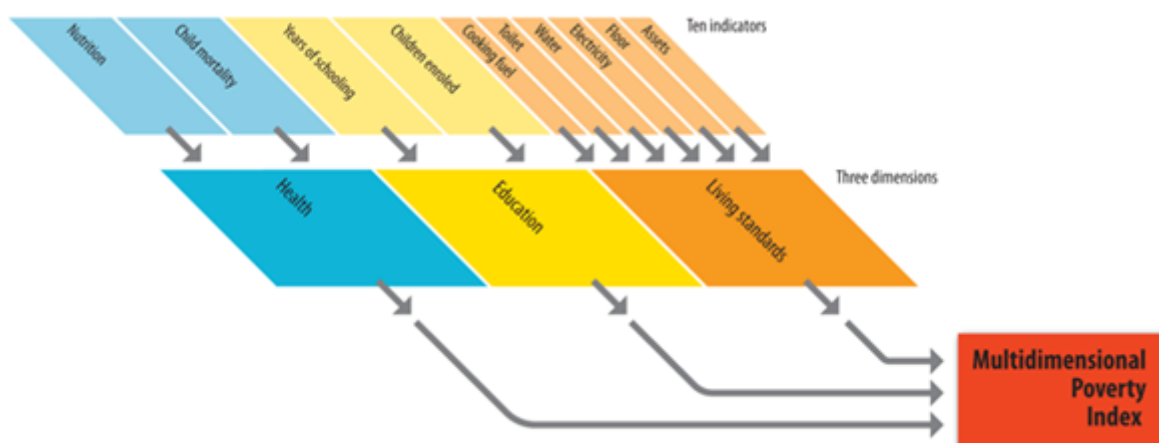

Zdroj: UNDP (2013), vlastní zpracování.

2.4.2. Multidimenzionální index chudoby

Multidimensional poverty index (UNDP, 2014) je složen z několika faktorů, které se odvíjí od nedostatků v životě chudých – špatný zdravotní stav, negramotnost, nízká životní úroveň, nedostatečné příjmy, slabý globální vliv a moc nebo hrozba násilí. Multidimenzionální opatření zahrnují řadu ukazatelů, díky nimž je možné lépe zachytit složitost chudoby a informovat politiky, kteří ji mohou zmírnit. Rozličné indikátory jsou vybírány na základě typu dané společnosti a situace. Multidimenzionální index chudoby (MPI) podrobněji popisuje Obrázek 2.3.

Obr. 2.3 Multidimenzionální index chudoby

Zdroj: OPHI (2013), vlastní zpracování.

2.4.3. Index lidské chudoby

Kromě kvality života měří OSN i chudobu (UNDP, 2014). Naměřené hodnoty každoročně zveřejňuje v Human Development Report (Zpráva o lidském rozvoji). Výpočet se provádí pomocí Indexu lidské chudoby, který se rozděluje na HPI-1 (pro rozvojové ekonomiky) a HPI-2 (pro rozvinuté ekonomiky). Podle OSN měří HPI nedostatek tří základních stavebních kamenů HDI neboli rezervy, které zbývají k dosažení určité úrovně kvality lidského života. HPI měří procento lidí, kteří:

- se pravděpodobně nedožijí čtyřiceti let,
- jsou negramotní,
- nemají přístup k pitné vodě,
- jsou podvyživení (týká se dětí).

2.4.4. Index rozvoje rovnosti pohlaví

Gender-related Development Index (GDI) měří hodnoty ve stejných oblastech jako HDI, ale s tím rozdílem, že bere na vědomí nerovnosti mezi muži a ženami (UNDP, 2014). Pokud GDI odhalí větší nerovnosti mezi pohlavími v základních oblastech, bude následně GDI dané země ve srovnání s jeho HDI nižší. GDI je zkratka HDI upravené pro nerovnost pohlaví. Stejně jako HDI a MPI je každoročně zpracováván v rámci Zprávy o lidském rozvoji.

V roce 2010 byl ve Zprávě o lidském rozvoji poprvé použit Gender inequality index (GII, Index nerovnosti pohlaví), který nahradil GDI, jež byl ve Zprávě používán od roku 1995. Index nerovnosti pohlaví odstraňuje nedostatky GDI díky tomu, že zpracovává statistiky reprodukčního zdraví, postavení mužů a žen ve společnosti a účasti na trhu práce (na rozdíl od původních tří dimenzí – viz. HDI). OSN tak učinila proto, poněvadž dimenze příjmů (HND na obyvatele) výrazně ovlivňovala celý GDI, a tak země, jejichž příjmy byly nízké, nemohly dosáhnout vysokého GDI, přestože byly rozdíly mezi pohlavími v dané zemi nízké.

2.4.5. Lorenzova křivka

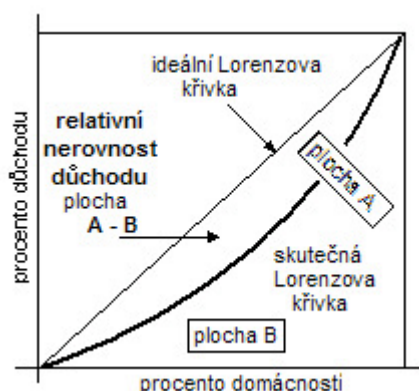
Středoevropské centrum pro finance a management (2012) říká, že Lorenzova křivka je graficky znázorněná funkce rozdělení příjmů do domácností. Křivka vyjadřuje vztah absolutní rovnosti, nerovnosti a skutečné nerovnosti v rozdělování důchodů. Lorenzovou křivkou může být například znázorněno, že percentil spodních 40% domácností dostává jen 25% důchodu. Procento domácností je zachyceno na ose X a kumulativní procento příjmů pak na ose Y.

Absolutní rovnost, znázorněná teoretickou Lorenzovou křivkou, je situace, kdy by všechny domácnosti měly stejné příjmy. V grafu je tato situace zastoupena přímkou dokonalé rovnosti (přímka x se rovná přímce y).

Absolutní nerovnost je potom okamžik, kdy by jedna domácnost přijímala veškerý důchod a ostatní domácnosti by tedy nedostávaly žádný. Přímka znázorňující toto rozdělení by byla přímka $y = 0$.

Skutečnou nerovnost zachycuje skutečná Lorenzova křivka, která je vytvářena podle daných statistik. K měření skutečné nerovnosti se obvykle používá srovnání skutečné nerovnosti s absolutní rovností. Tuto situaci zachycuje Obrázek 2. 4. jako plochu A - B. Je-li plocha A - B vyjádřena jako procento ideální Lorenzovy křivky, jedná se o Giniho koeficient.

Obr. 2.4 Lorenzova křivka

Zdroj: Středoevropské centrum pro finance a management (2012).

2.4.6. Giniho koeficient

Adamcová a Němečková (2009) poukazují na to, že příjmová nerovnost se od chudoby liší v tom, že se jejím měřením uvažuje o rozdělení příjmů jako celku, kdežto chudobou se vyjadřuje spodní část rozdělení příjmů. Jejich velikost se proto může výrazně značně odlišovat. K měření příjmové nerovnosti se nejčastěji využívá Giniho koeficient. Giniho koeficient porovnává ideální Lorenzovu křivku (plocha A) s křivkou skutečnou (plocha B), tedy skutečnou nerovnost s absolutní rovností (Středoevropské centrum pro finance a management, 2012).

Giniho koeficient zvaný (nebo také Giniho index) lze vyjádřit jednoduchou rovnicí:

$$G = (A - B) \div A, \quad (2. 1)$$

kde:

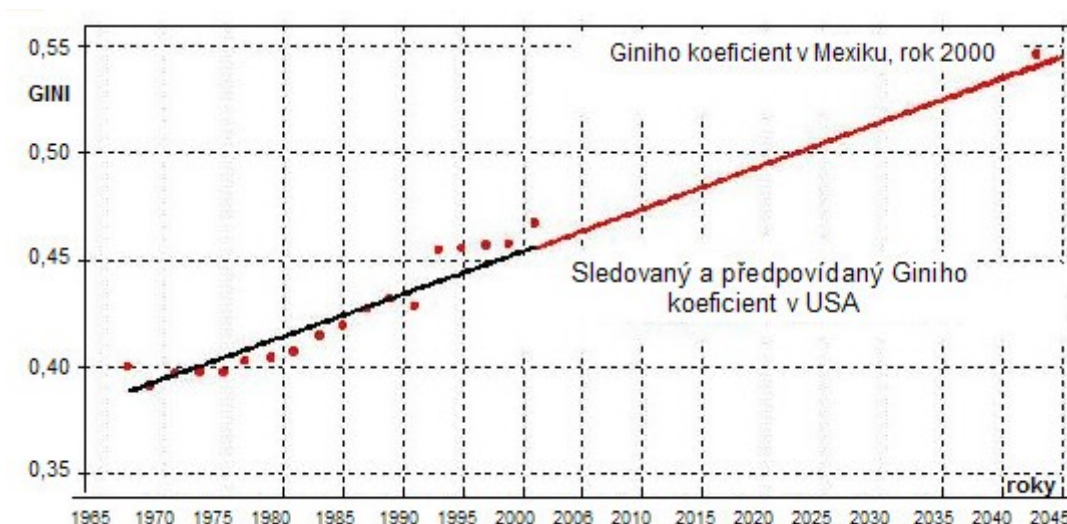
G ... Giniho koeficient,

A ...plocha ideální Lorenzovy křivky,

B ... plocha skutečné Lorenzovy křivky.

Koeficient nabývá hodnot mezi 0 a 1. Čím je hodnota koeficientu blíže k nule, tím se rozdělení důchodů v domácnostech blíží absolutně rovnostářskému, což znamená, že rozdíly v důchodech jsou malé. Čím je hodnota koeficientu blíže k jedničce, tím je společnost blíže absolutní nerovnosti v příjmech domácností. Společnost s vysokým Giniho indexem je tedy typická výraznými rozdíly v rozdělování důchodů. Koeficient nabývající hodnot 0 nebo 1 je však ve skutečném světě nereálný, protože absolutní rovnost nebo nerovnost neexistuje. Statistiky dokazují, že Giniho koeficient narůstá v čase. Data amerického statistického úřadu U. S. Census Bureau (U.S. Department of Labor) sledují Giniho koeficient od roku 1967 a dokazují, že rozdíly mezi domácnostmi rostou a bude se tak dít i v budoucnu.

Obr. 2.5 Předpovídaný Giniho koeficient v USA

Zdroj: Středoevropské centrum pro finance a management (2012).

2.4.7. Míra chudoby (Headcount ratio)

Jak tvrdí Adamcová a Němečková (2009), jedním z nejjednodušších ukazatelů míry chudoby je vzorec autorů Fostera, Greera a Thorbeckého, který má tento tvar:

$$P = (H/n) \times 100, \quad (2.2)$$

kde:

P ... poverty line (míra chudoby),

H ... head count ratio (počet osob žijících pod hranicí chudoby),

n ... celková populace.

Tato míra chudoby je minimální úrovní hmotného blahobytu a každý, kdo této úrovni nedosahuje, je tedy chudým. Minimální úroveň se nejčastěji určuje pomocí příjmu nebo spotřeby. Obecně však ve skutečnosti neexistuje univerzálně přijatelná minimální úroveň hmotného blahobytu, protože se mění v závislosti na čase a na tom, o kterou zemi se jedná. Proto se běžně používají univerzální nebo absolutní standardy vycházející z analýz Světové banky. Podstatou je určení minimálního absolutního přístupu k základním životním potřebám (potraviny, přístřeší, ošacení). Jelikož je většina údajů vyjádřena na úrovni domácnosti, je třeba příjem (spotřebu) domácnosti upravit podle toho, kolik členů čítá. Dále je třeba věnovat počtu členů domácnosti, jejich věkové struktuře a lokalitě, ve které se domácnost nachází. Proto se příjem domácnosti měří na tzv. ekvivalenční stupnici, která problematiku velikosti a skladby domácnosti zohledňuje. S růstem počtu členů domácnosti se určité výdaje zvyšují (například výdaje na potraviny). Výdaje se také zvyšují s rostoucím věkem členů, jelikož jsou životní náklady dospělého člověka vyšší než náklady dítěte. Výrazné rozdíly jsou v nákladech na bydlení ve městech, kde bývá dražší nájem. Veškeré tyto faktory zohledňují právě ekvivalenční stupnice.

2.4.8. Hloubka chudoby (Poverty gap ratio)

Aby bylo možné určit, jak jsou chudí pod hranicí chudoby rozloženi, je třeba znát hloubku chudoby. Tato informace je velice podstatná, jelikož míra chudoby ve dvou zemích může být stejná, ale je rozdíl, jestli jsou chudí blízko či dále od hranice chudoby. Pokud se více chudých nachází blízko hranice chudoby, jsou na tom samozřejmě lépe než ti ve druhém případě. Proto bývá procento populace žijící pod hranicí chudoby doplňováno právě o hloubku chudoby pomocí indexu hloubky chudoby:

$$PG = (1/n) \times [\Sigma (PL - Y_i) / PL] \times 100, \quad (2.3)$$

kde:

PG ... poverty gap ratio (index hloubky chudoby),

n ... celková populace,

PL ... poverty line (hranice chudoby),

Y_i ... příjem (výdaj) i-tého jedince.

2.5. Charakteristika rozvojového regionu Afriky

Podle Majerové (2008) se diferenciaci rozvojových regionů světa odvíjí zejména od doby získání jejich politické nezávislosti. Afrika získala svoji nezávislost ze všech regionů nejpozději, a to v 60. – 70. letech 20. století. Afrika má vysoký počet obyvatel, velké nerostné zásoby i rozlohu, což lze považovat za růstové potenciály, avšak zároveň i brzdu v ekonomickém rozvoji (populační exploze, ekologické problémy, zaostalost).

Diferenciaci v Africe je možné prokázat srovnáním dvou regionů – severní (arabské) části Afriky a subsaharské Afriky. Arabská Afrika se rozvíjí díky těžbě ropy, kdežto subsaharská Afrika bojuje s ekonomickou, technologickou a znalostní závislostí. Subsaharská Afrika sice plošně tvoří 70% celého afrického kontinentu, ale produkuje pouze jednu čtvrtinu HDP na obyvatele celé Afriky. Subsaharská Afrika se rozděluje do 4 regionů (viz. Příloha 1):

- 1) západní Afrika (Benin, Burkina Faso, Gabon, Gambie, Ghana, Guinea-Bissau, Kamerun, Kapverdy, Libérie, Mali, Niger, Nigérie, Pobřeží Slonoviny, Rovníková Guinea, Senegal, Sierra Leone, Svatý Tomáš a Princův ostrov, Togo),
- 2) střední Afrika (Čad, Demokratická republika Kongo, Kongo, Středoafriická republika),
- 3) východní Afrika (Burundi, Džibutsko, Etiopie, Eritrea, Keňa, Komory, Rwanda, Seychely, Somálsko, Tanzanie, Uganda),
- 4) jižní Afrika (Angola, Botswana, JAR, Lesotho, Madagaskar, Malawi, Mauricius, Mozambik, Namibie, Svazijsko, Zambie, Zimbabwe).

2.6. Shrnutí kapitoly

V této kapitole bylo definováno, co jsou to vlastně rozvojové ekonomiky a jak se mohou dále dělit. Byl uveden příklad nejméně rozvinutých zemí světa (LDCs), ve kterých žije téměř jedna miliarda nejchudších lidí světa. Důležitým tématem byla chudoba a příjmová nerovnost, díky nimž lze pozorovat proces vnitřní ekonomické diferenciaci rozvojových zemí. Stěžejním tématem této kapitoly byla vnitřní diferenciaci ve světové ekonomice a ukazatelé ekonomických rozdílů. Jelikož je vnitřní diferenciaci synonymem pro chudobu a příjmovou nerovnost, uvedených osm ukazatelů souvisí právě s chudobou a nerovností. Kromě všeobecně známého Indexu lidského rozvoje či Giniho koeficientu byly zmíněny i méně známé ukazatele, jako například míra či hloubka chudoby. Ukazatelů chudoby existuje spousta. Existuje k tomu logický důvod. Dříve bylo na chudobu nahlíženo pouze z příjmového neboli ekonomického hlediska, to se ovšem v průběhu času ukázalo jako neefektivní. Proto začaly být vytvářeny ukazatele, které zpracovávají i neekonomické faktory, jakými je například zdraví či vzdělání. Ekonomický růst totiž nemusí vždy znamenat růst životní úrovně. Třetím a posledním tématem této kapitoly byla charakteristika rozvojového regionu Afriky, která přibližuje zejména rozdělení tohoto kontinentu na čtyři základní subregiony.

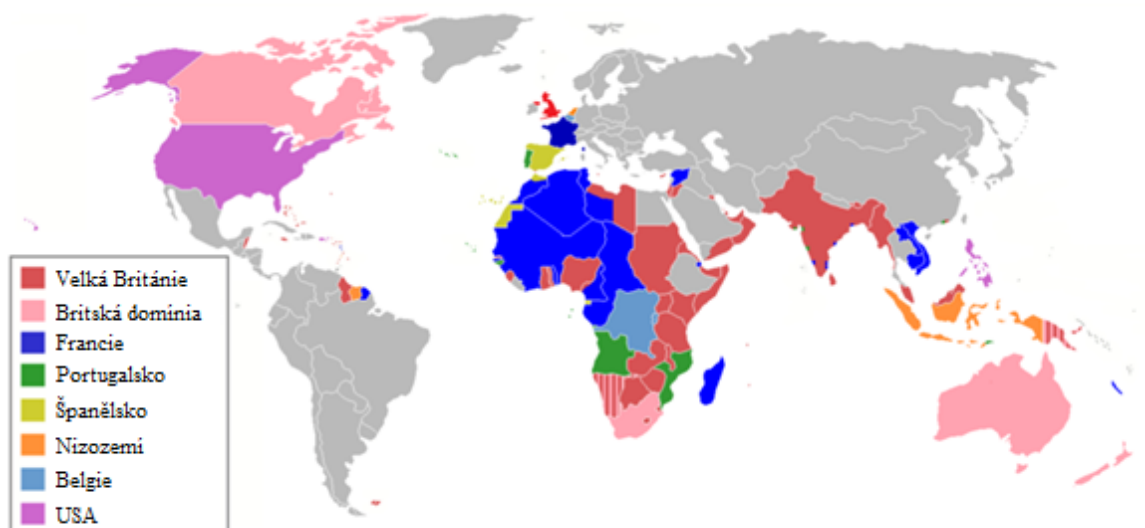
3. Analýza ukazatelů chudoby a příjmové nerovnosti v Africe

V následující kapitole jsou zpracovány údaje o vývoji chudoby v zemích subsaharské Afriky v letech 1980–2012. K analýze byla použita dostupná data k indexům HDI, MPI, Giniho koeficient, headcount ratio a poverty gap.

Úvodem je třeba objasnit některé podstatné historické milníky. Podle Záhořika (2010) představuje období studené války nejvýznamnější kapitolu africké historie, co se geopolitického rozdělení světa týče. Významným článkem v boji proti kolonizaci byla Čína. V padesátých letech však neměla dostatečné prostředky na to, aby mohla do dění na africkém kontinentu zasahovat. Důvodem byla zejména globální soutěž se Západem a SSSR. Působení Číny však nebylo příliš účelné. Afrika potřebovala získat investice v oblasti infrastruktury a školství, Čína však stavěla například megalomanské sportovní stadiony (například v Mozambiku). V 80. letech se vliv Číny začal snižovat.

Hlavními aktéry ve fázi dekolonizace bylo USA a SSSR, ty podporovaly národy v jejich právu na sebeurčení nejvíce. Zatímco osamostatňování britských kolonií probíhalo poměrně klidně, Francie nebo Belgie se svých kolonií nechtěly vzdát, což vyvolávalo občanské války. USA vyvíjely značný tlak stejně jako SSSR. Následující mapa (Obr. 3.1) zobrazuje rozdělení kolonií v Africe po 2. světové válce. Nejvíce kolonií spravovala Velká Británie a Francie.

Obr. 3.1 Rozdělení kolonií v Africe po 2. světové válce

Zdroj: Wikipedie (2014), vlastní zpracování

Po fázi dekolonizace vnímal Západ i SSSR určité africké státy jako strategická území. Mali, Guinea, Somálsko, Etiopie, Angola či Mozambik přijaly podporu ze SSSR. Francie získala kontrolu nad Guinejským zálivem (bohaté naleziště ropy), západní Afrikou, Kongem i Gabonem (vše bývalé kolonie), dále v Senegalu a na Pobřeží Slonoviny.

V roce 1958 proběhlo ve francouzských koloniích referendum o nezávislosti, Guinea si jako jediná nezávislost odhlasovala. To se Francii nelíbilo, a tak se snažila všemožnými prostředky Guineu izolovat a nedopustit uznání Guineje jako samostatného státu. Guinea požádala o pomoc SSSR, čímž však otevřela bránu komunismu. USA si uvědomovaly, co by mohlo následovat, za pomoci NATO nakonec nezávislost pro Guineu vybojovaly. Studená válka mezi USA a SSSR se nejvíce projevovala právě v oblastech jako subsaharská Afrika, protože se kolonie snažily získat nezávislost za pomoci té či oné velmoci. Dekolonizace v Kongu vyvolala občanskou válku. V boji za nezávislost pomáhal Kongu na rozdíl od Guineje Západ, významné finanční pomoci se dostávalo ze strany USA.

V letech 1963 a 1969 byly podepsány dohody z Yaoundé, které umožňovaly vstup 18ti afrických zemí na trh Evropského hospodářského společenství. Zatímco se Francie a Velká Británie postupně stávaly nejvýznamnějšími partnery nových afrických států, Portugalsko mělo s nezávislostí svých bývalých kolonií velký problém, země ekonomicky zaostávala. Vztahy s bývalými koloniemi poté Portugalsko udržovalo od 70. let pouze z důvodu kulturně-historických spojitostí. Belgie si s koloniemi zachovala dobré vztahy trvající dodnes, jako důležitý spojenec je vnímána zejména v Kongu, Rwandě a Burundi.

Huntington (2001) tvrdí, že Afrika postrádá ústřední mocnost, což je důsledek evropského imperialismu (nedovolil vytvoření mocnosti) a rozdělení kontinentu na anglofonní a frankofonní oblasti. Jediné země, které mají podle něj potenciál mocnosti, je Nigérie a zejména pak JAR.

Konec koloniální nadvlády znamenal pro mnohé země subsaharské Afriky vznik ekonomických a politických problémů. V Nigérii (v 60. letech) a Etiopii (1973) to byl hladomor, ve Rwandě genocida mezi kmeny Tutsů a Hutuů (díky atentátu na oba prezidenty v roce 1994), Zimbabwe sužovala Mugabeho diktatura, v Súdánu boje v oblasti Dárfúru, v Alžírsku krvavý konflikt (1954-1962), v JAR režim apartheidu (rasové segregace). Konflikty probíhaly také v Etiopii, Eritreji, Angole, Kongu, Mosambiku, Sierra Leone, Libérii i Ugandě. Snahy o nezávislost a přijetí demokracie v afrických státech způsobily mnoho problémů. Hladomor, dluhy, negramotnost a nedostatečná zdravotní péče způsobily fatální škody.

Subsaharská Afrika disponuje **významným nerostným bohatstvím**, ze kterého se snaží těžit. Zejména pak ropný sektor zaznamenává v posledních letech výrazný rozvoj. Ropný průmysl však není pro africkou společnost vždy přínosem. Jak tvrdí Záhořík (2010), nestabilní politická situace totiž způsobuje zneužívání výnosů k vnitropolitickým účelům. Kromě ropy se v Africe těží zemní plyn, černé uhlí, zlato, diamanty, platina, měď, uran a další suroviny (viz. Příloha 2.).

V následující tabulce jsou porovnány **ekonomické ukazatele Afriky** za posledních 10 let. Lze vidět, že hrubý národní důchod na osobu se zvyšuje, avšak hrubý domácí produkt klesá. Počet obyvatel stále roste.

Tab. 3.1 Ekonomika Afriky od roku 2004

	2004	2008	2012
HND na osobu (v USD)	629,6	1 092,0	1 359,5
roční růst HDP (v %)	6,4	4,9	4,2
obyvatelstvo (v milionech)	737,7	819,8	912,2

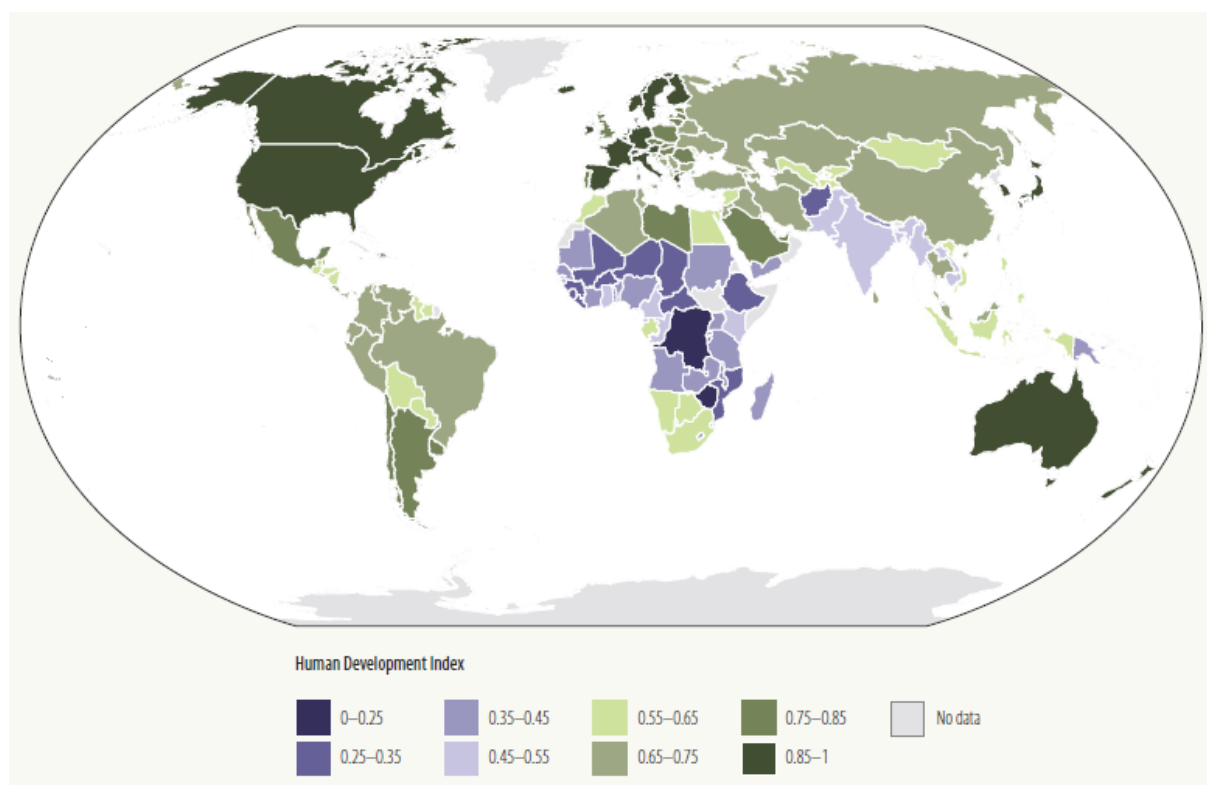
Zdroj: THE WORLD BANK (2014), vlastní zpracování

Nejvýraznějším indikátorem tabulky je velikost populace v subsaharské Africe. Za poslední desetiletí vzrostl o necelých 200 milionů obyvatel. Důvodem je nedostatek služeb, které pomáhají s plánovaným rodičovstvím, špatný přístup k antikoncepci, nedostatečné sociální zabezpečení, nízká úroveň zdravotnictví, vysoká dětská úmrtnost a špatný přístup ke vzdělávání žen a také nedostatek pracovních příležitostí (Project syndicate, 2014).

3.1. Index lidského rozvoje (HDI)

I přes snahu o opak má většina afrických zemí velmi nízký HDI. Na mapě z roku 2011 lze vidět, že 15 zemí s nejnižším HDI se nachází právě v subsaharské Africe. Pokud bychom se podívali na 30 zemí s nejnižším HDI, budou všechny až na Afganistan a Haiti na území afrického kontinentu. Ze všech 46ti afrických zemí jsou pouze dva státy (Mauricius a Seychely) v kategorii vysoké HDI a pouze devět z nich (Botswana, Kapverdy, Kongo, Rovnická Guinea, Gabon, Ghana, Namibie, JAR a Svazijsko) v kategorii střední HDI.

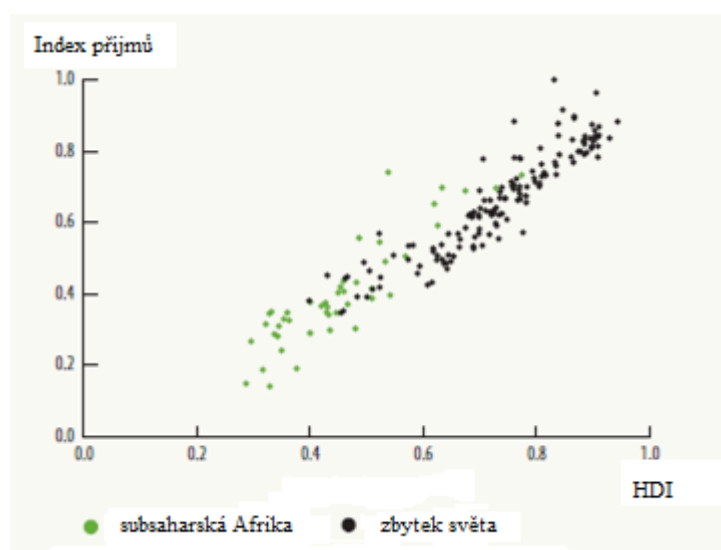
Obr. 3.2 Mapa zemí světa podle HDI v roce 2011

Zdroj: UNDP (2014), vlastní zpracování

V roce 2011 byl průměrný příjem osoby žijící v zemi s vysokým HDI 17krát vyšší než u osoby s průměrným příjmem v subsaharské Africe. Porovnání HDI a příjmů ve světě a v subsaharské Africe zobrazuje Graf 3.1.

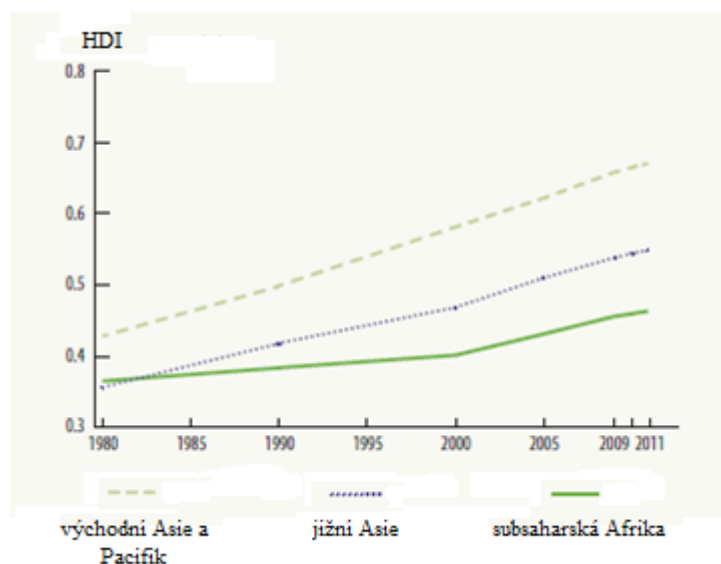
Graf 3.1 Porovnání HDI a příjmů ve světě a subsaharské Africe

Zdroj: UNDP (2014), vlastní zpracování

Jak je možné vidět v Grafu 3.1, HDI subsaharských států bohužel pokulhává, a to dokonce i ve srovnání s ostatními rozvojovými státy světa jakými jsou například státy Jižní Asie a to o celých 16% v roce 2011 (UNDP, 2014). To vše se odvíjí od situace v 90. letech 20. století, kdy africká ekonomika stagnovala, očekávaná délka života byla díky počtu nakažených HIV/AIDS velice nízká a v neposlední řadě měly svůj podíl na této situaci i četné ozbrojené konflikty. V roce 2000 začala výkonnost afrických ekonomik růst (Graf 3.2). Důvodem jsou trvalé hospodářské reformy a lepší podmínky pro obchod. V letech 2004 až 2008 rostly africké ekonomiky v průměru o 6,5% za rok, poté však nastala světová finanční a ekonomická krize a růst se zpomalil na 2,7%. Africké ekonomiky se ovšem rychle vzpamatovaly a v roce 2010 již opět zaznamenaly růst v průměru o 5,4%. Tuto hodnotu se snaží zachovávat dodnes.

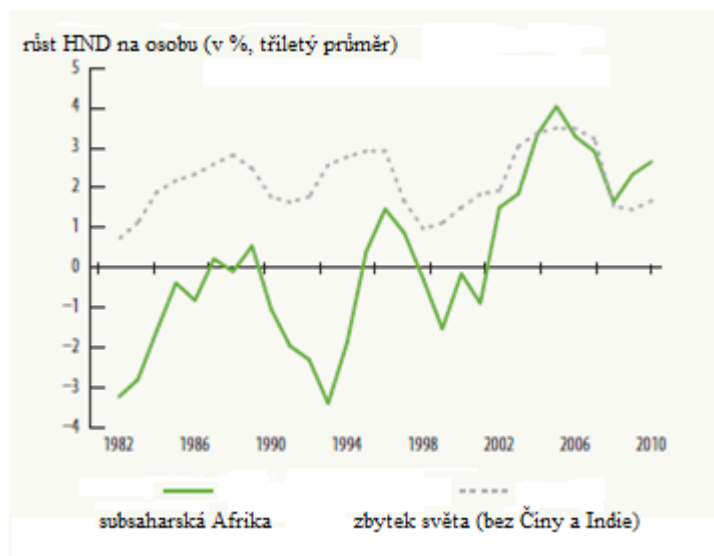
Graf 3. 2 Mírný vzestup a ztracená léta v subsaharské Africe

Zdroj: UNDP (2014), vlastní zpracování

Země jako Angola či Sierra Leone mají výhodu v přírodním bohatství, rostoucí ceny komodit ale nejsou jediným důvodem pozitivních změn v ekonomikách subsaharských států a růstu HND na osobu (viz. Graf 3.3). Příkladem může být Mauricius, Etiopie nebo Uganda, kde pohání ekonomiku jiná odvětví. Například pro Mauricius je typický zpracovatelský průmysl, například cukrovarnictví (Businessinfo, 2014). Výrazné zlepšení bylo zaznamenáno i v oblasti vzdělanosti a zdravotnictví. Největší pokrok (v mezinárodním srovnání) se týká hodnot očekávané délky života při narození, a to i v zemích sužovaných HIV a AIDS díky programům na prevenci a léčbu.

Graf 3.3 Růst HND subsaharské Afriky

Zdroj: UNDP (2014), vlastní zpracování

3.2. Multidimenzionální index chudoby (MPI)

MPI je měřen téměř ve všech zemích světa. Čím je jeho hodnota vyšší, tím více trpí chudobou obyvatelstvo dané země (UNDP, 2014). Ve vyspělých státech světa je hodnota MPI nulová nebo téměř nulová, státy subsaharské Afriky se ovšem (až na výjimky jako je JAR nebo Svazijsko) pohybují na konci tabulky, mají tedy velmi vysoký MPI. V příloze 4. jsou uvedeny hodnoty MPI jednotlivých subsaharských zemí (pro které data existují) včetně procentuálního zastoupení obyvatel, kteří se v dané zemi v multidimenzionální chudobě nachází. Státem s nejnižším procentem obyvatel v multidimenzionální chudobě je JAR, která má 13,4% (údaj z roku 2008). Nejvyšší procento má Niger, a to 92,4% (údaj z roku 2006).

3.3. Giniho koeficient

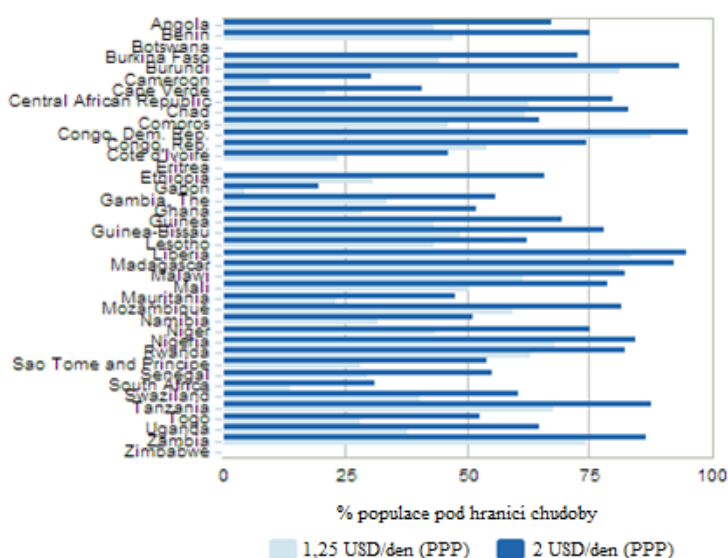
Hodnota Giniho koeficientu udává relativní nerovnoměrnost rozdělení světového reálného HDP na obyvatele (v USD v paritě kupní síly). V příloze 5. Jsou zaznamenány hodnoty koeficientu v procentech, čísla se pohybují mezi extrémy 0 až 100 (UNDP, 2014). Čím je hodnota koeficientu vyšší, tím vyšší je nerovnoměrnost rozdělování produktu. Z hodnot v tabulkách v příloze vyplývá, že průměrná hodnota Giniho koeficientu je kolem 40, nejnižší koeficient zaznamenává Etiopie, v roce 2000 dosáhla nejnižší hodnoty v historii a to 30. Nejvyšších čísel naopak dlouhodobě dosahuje JAR, v roce 2006 dosáhla nejvyšší naměřené hodnoty od roku 1980 ve všech zemích a to 67,4. Pro porovnání se Giniho koeficient pro Českou republiku pohybuje v rozmezí hodnoty 20 až 30 a v americké ekonomice kolem 46

(Finance a management, 2014). Hodnoty pro všechny státy za všechny roky bohužel není možné získat a také je na pováženou, zda-li jsou vůbec tyto uváděné hodnoty jsou skutečně pravdivé a věrohodné. Například internetový server Rozvojovka (Rozvojovka, 2014) uvádí ve svém článku o MDGs poznámku, že se statistiky OSN a Světové banky často liší a ani jedna strana to není schopna objektivně zdůvodnit. Odborníci v tomto směru kritizují spíše OSN s odůvodněním, že jsou jejich statistiky účelně přehnané nebo naopak data zatajují.

3.4. Míra chudoby a hloubka chudoby

Světová banka (THE WORLD BANK, 2014) zpracovává data týkající se míry a hloubky chudoby a rozděluje obyvatelstvo na chudé žijící pod hranicí 2 dolarů na den a pod hranicí 1,25 dolaru na den. Následující graf zobrazuje alarmující výsledky. V rámci subsaharské Afriky je hned několik zemí, které dosahují hodnot nad 75% obyvatelstva žijících pod hranicí 2 dolarů na den. Touto zemí je Benin, Burundi, Středoafrická republika, Čad, Kongo, Guinea-Bissau, Libérie, Madagaskar, Malawi, Mali, Mosambik, Nigérie, Rwanda, Tanzanie a Zambie. V Burundi, Kongu, Libérii a na Madagaskaru dokonce žije oněch více než 75% obyvatelstva pod hranicí 1,25 dolaru na den. Jediným subsaharským státem, jehož obyvatelstvo žijící pod hranicí 1,25 nebo 2 dolary na den netvoří ani jednu čtvrtinu z celkového počtu obyvatel, je Gabon (viz. Graf 3.4).

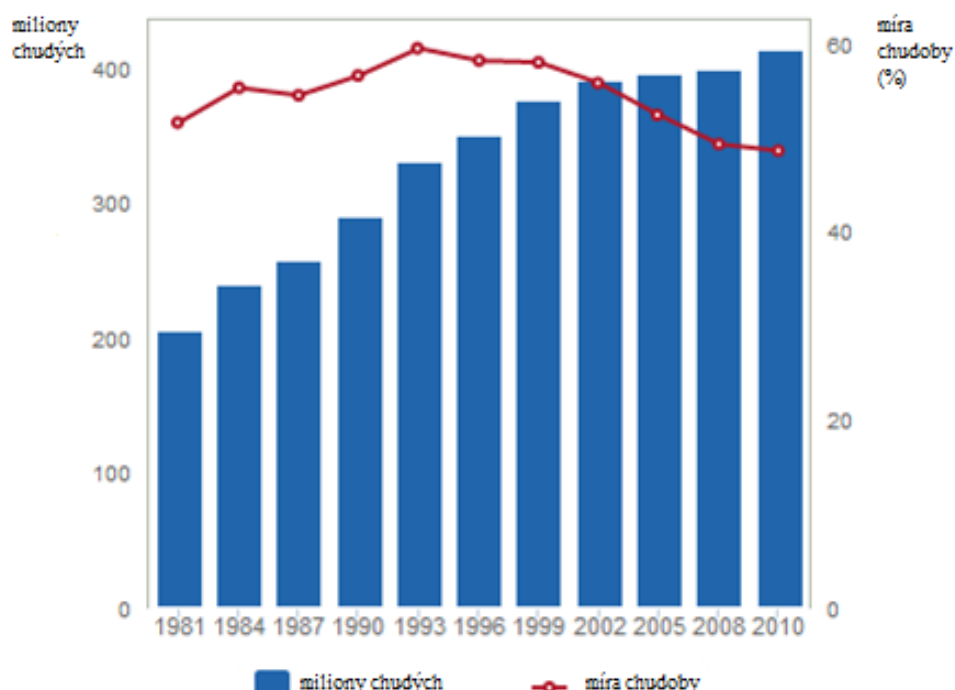
Graf 3.4 Míra chudoby při 1,25 a 2 dolarech na den

Zdroj: THE WORLD BANK (2014), vlastní zpracování

Co se týče vývojového trendu v počtu chudých, tento trend má i přes všechny snahy rostoucí tendenci. S rostoucím počtem narozených roste i počet extrémně chudých. Od roku 2002 však počet chudých nenarůstá tak rapidně, jak tomu bylo v předchozích letech. Děje se tak patrně díky Rozvojovým cílům tisíciletí, které byly vytvořeny v roce 2000 v rámci summitu OSN. V roce 2010 dosáhl počet obyvatel žijících pod hranicí 1,25 dolaru na den 400 milionů (Graf 3.5). Počet obyvatel žijících pod hranicí 2 dolarů na den byl v témže roce necelých 600 milionů (Graf 3.6), celkem tedy jedna miliarda nejchudších.

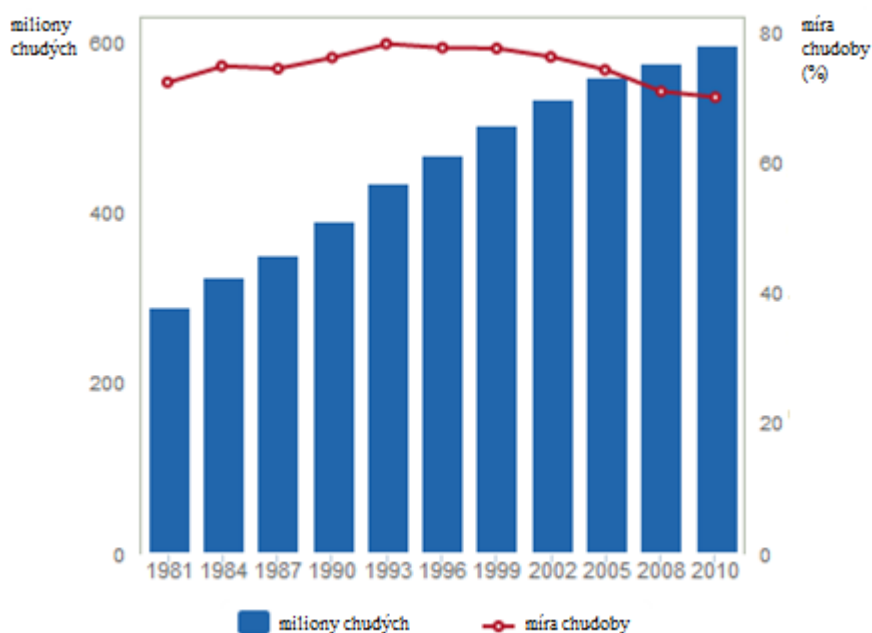
Graf 3.5 Lidé žijící za méně než 1,25 dolaru na den

Zdroj: THE WORLD BANK (2014), vlastní zpracování

Počet obyvatel žijících pod 2 dolary na den roste zhruba stále stejnou rychlostí jako před třiceti lety. Červená linka, která naznačuje míru chudoby v procentech, v následujícím grafu vykazuje trend snižování míry chudoby od 1999. I zde je pravděpodobně důvodem snaha splnit první Rozvojový cíl tisíciletí. V porovnání s Grafem 3.5 lze vidět rozdíl nejen v počtu obyvatel, kterých se extrémní chudoba týká, ale také v míře chudoby. Počet chudých, kteří žijí za méně než 1,25 dolaru na den, je nižší a míra chudoby v % je také nižší než u obyvatel žijících za 2 dolary na den.

Graf 3.6 Lidé žijící za méně než 2 dolary na den

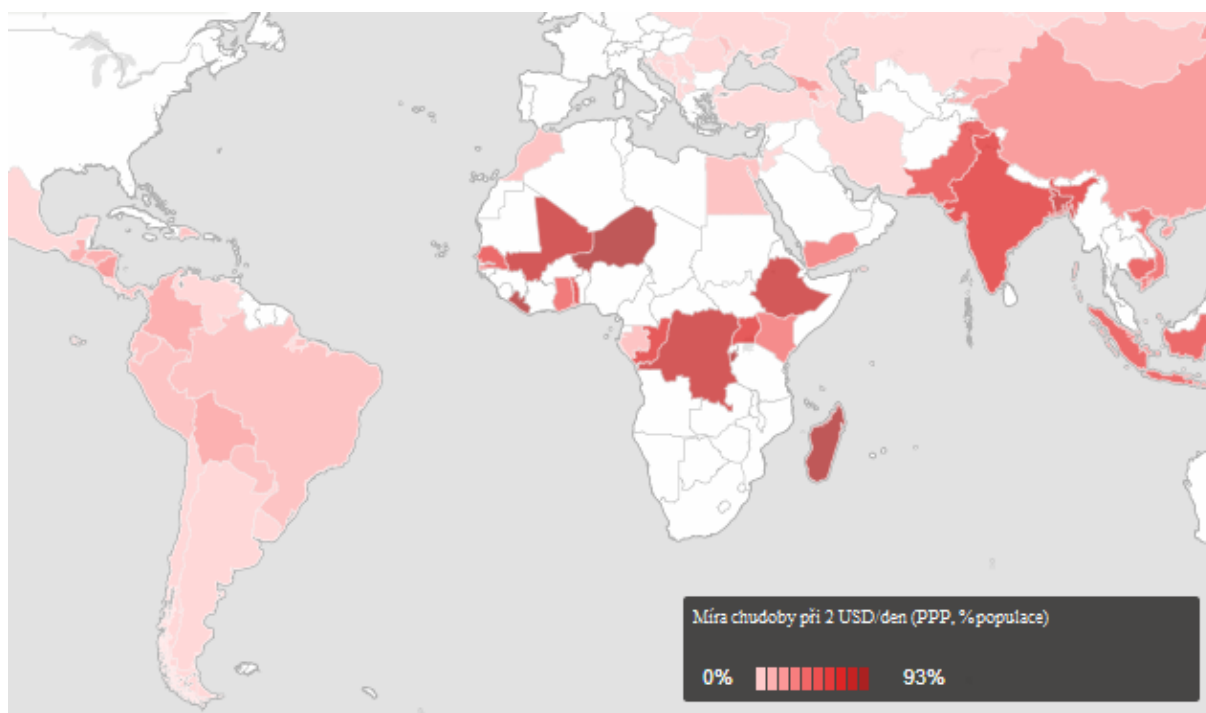
Zdroj: THE WORLD BANK (2014), vlastní zpracování

Míru chudoby při 1,25 USD na den zobrazují mapky vytvořené Světovou bankou v Příloze 5. Nejtmavší barvu mají ty africké země, ve kterých žije nejvyšší procento chudých z celkového počtu obyvatel daného státu. Mapa za rok 2012 říká, že v Demokratické republice Kongo, na Madagaskaru a v Libérii žije 80 – 100% obyvatelstva pod hranicí 1,25 dolaru na den. Nejsvětější barvu má v rámci subsaharské Afriky JAR, která spolu s Gabonem a Kamerunem zapadá do hranice 0 – 20% obyvatelstva pod hranicí 1,25 dolaru na den. V roce 2007 byla situace velmi podobná, země s nejnižším a nejvyšším procentem chudých byly stejné jako v roce 2012, na Madagaskaru ale počet chudých oproti roku 2007 vzrostl a Mosambik si naopak v roce 2012 polepšil. Data od roku 1992 až 2002 nebyla ve všech zemích dostupná. Situace se výrazně zlepšila na Mali, kde v roce 1997 bylo 80 – 100% chudých, v roce 2012 však „jen“ 20 – 40%. Zlepšení zaznamenaly i další státy: Etiopie, Niger, Guinea, Mosambik, Namibie a další. Zhoršení v průběhu let nastalo u Keni, která si do roku 2002 udržovala hodnoty chudých v nejnižším možném rozmezí, ale nyní se nachází mezi hodnotami 20 - 40% chudých. Zajímavá situace nastala u Zambie. Do roku 2002 se počet chudých v Zambii pohyboval mezi 60 – 80% obyvatelstva, v roce 2002 však nastalo zlepšení na 40 – 60%. Poté se ale situace opět zhoršila, v roce 2007 se počet chudých opět vrátil na původní hodnotu.

Obrázek 3.5 zobrazuje míru chudoby při 2 dolarech na den (opět v procentech populace) v letech 2009 – 2013. Z mapky vyplývá, že nejhůře jsou na tom země s nejtmavší

barvou. Mezi tyto země patří Mali, Niger, Středoafrická republika, Tanzanie a Libérie a nacházejí se v pásmu kolem 90% míry chudoby. Vysoké procento míry chudoby vykazuje také Guinea, Togo, Uganda a Mosambik. Pobřeží Slonoviny, Ghana, Kamerun a JAR se nachází zhruba v polovině barevného pásma, jejich míra chudoby při 2 dolarech na den je tedy kolem 50% populace. Pro zbylé státy subsaharské Afriky nejsou k dispozici data.

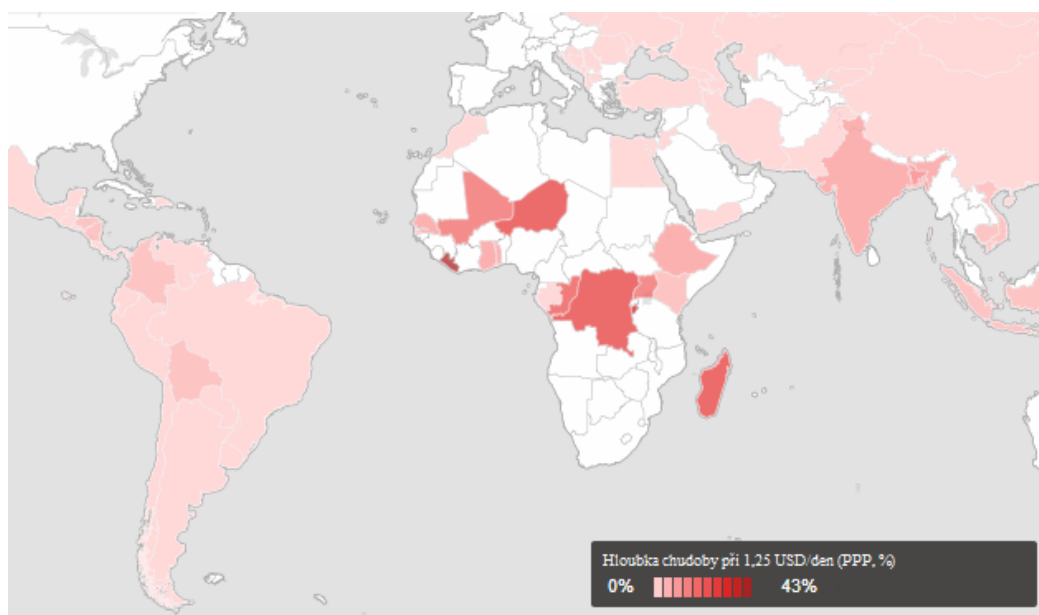
Obr 3.5 Míra chudoby při 2 dolarech na den v letech 2009-2013

Zdroj: THE WORLD BANK (2014), vlastní zpracování

Následující dvě mapky zobrazují několik zemí subsaharské Afriky, ve kterých byla změřena hloubka chudoby pro roky 2009 – 2013. Tento ukazatel definuje procento populace dané země, která žije za méně než 1,25 dolaru na den. Nejhuře je na tom Středoafrická republika, Tanzanie a Mosambik, jejichž hodnoty se pohybují kolem 40%. Tmavší barvou je označeno také Mali a Libérie. Jak lze vidět, spousta zemí na mapě má bílou barvu, což v případě Afriky neznamena, že by byla hloubka chudoby tak nízká, ale že data pro dané státy nejsou k dispozici.

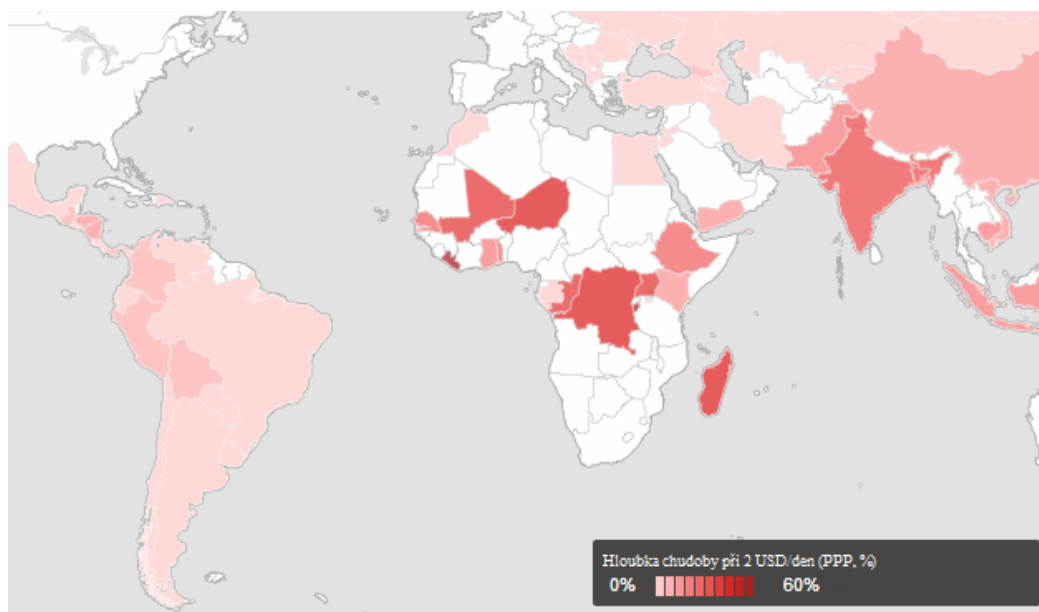
Obr. 3.6 Hloubka chudoby při 1,25 dolaru na den v letech 2009-2013

Zdroj: THE WORLD BANK (2014), vlastní zpracování

Druhý obrázek mapuje procento obyvatelstva žijící pod 2 dolary na den. V porovnání s mapkou pro 1,25 dolaru na den nelze nalézt příliš mnoho změn. Mezi země, jejichž situace je v tomto směru nejhorší, opět patří Středoafriická republika, Tanzanie, Mosambik a dále také Libérie. Jejich hodnoty se pohybují kolem 60%. Mali a Niger je následují se zhruba 40%.

Obr. 3.7 Hloubka chudoby při 2 dolarech na den v letech 2009-2013

Zdroj: THE WORLD BANK (2014), vlastní zpracování

3.5. Shrnutí kapitoly

Třetí kapitola analyzuje jednotlivé ukazatele chudoby a příjmové nerovnosti. Je poměrně složitá a mnohdy i nemožné získat veškerá statistická data za všechny roky i pro všechny subsaharské státy. Proto nebylo možné vytvořit ucelenou statistiku od roku 1990. Údaje, které byly v této kapitole zpracovány, napovídají, jaká situace v dané zemi panuje. V některých zemích, jako je například Niger, jsou určité hodnoty alarmující (v případě Nigeru je to procento obyvatel v multidimenzionální chudobě). Další země tolik nesužuje chudoba, ale příjmová nerovnost, která je měřena Giniho koeficientem a je typická pro Jihoafrickou republiku. Pozitivním zjištěním je pouze fakt, že počet extrémně chudých klesá.

4. Zhodnocení mezinárodní pomoci pro boj s chudobou a příjmovou nerovností plynoucí do afrických zemí

Rozvojové cíle tisíciletí (Millennium Development Goals) byly ustanoveny v září roku 2000 v New Yorku, sídle OSN. Stalo se tak při zasedání Miléniového summitu OSN, jehož se účastnili hlavní představitelé států a vlád a jedním z řešených témat byla právě globální chudoba a její snižování. Osm ambiciózních cílů si členové OSN slíbili splnit do roku 2015. Podstatou MDGs je zejména růst investic do rozvojových zemí v oblasti vzdělávání, zdravotnictví, životního prostředí a infrastruktury. Pokud pro danou oblast existují indikátory, srovnávají se s rokem 1990 (případně s rokem 2000 nebo 2004).

Snahy o snižování chudoby v rozvojových zemích započaly již dříve. Příkladem může být rok 1969, kdy Světová banka navrhla přispívat 0,7 % HDP na rozvojovou pomoc. Většina bohatých zemí však tento závazek neplní a navíc se prokázalo, že pouhý ekonomický růst (růst HND) rozvojových zemí nestačí, protože se zde začala růst nerovnost a chudoba se pak dále prohlubovala. Takto například ztroskotal cíl summitu OECD z roku 1986, kdy se členské země zavázaly snížit počet chudých o polovinu do roku 2015 a to se ukázalo jako nereálné (Rozvojovka, 2014; Česko proti chudobě, 2014)

4.1. Odstranit extrémní chudobu a hlad

Podíl extrémně chudých obyvatel klesl oproti roku 1990 na polovinu. Pod hranicí chudoby dnes žije 870 milionů obyvatel. Podíl podvyživených lidí klesl z 23% v roce 1990 na 15% v roce 2012. Jedna osmina celkového obyvatelstva země však stále trpí hladem. Prvním cílem MDGs je odstranit extrémní chudobu a hlad. Cíl je tvořen dvěma dílčími úkoly: snížit počet lidí s příjmem nižším než 1 USD na polovinu, dosáhnout plné a produktivní zaměstnanosti a přiměřené práce pro všechny a snížit na polovinu podíl lidí trpících hladem. Následující tabulka definuje ukazatele plnění těchto úkolů.

Tab. 4.1 Úkoly a ukazatele plnění 1. cíle

Cíle a úkoly	Ukazatele plnění
Cíl 1: Odstranit extrémní chudobu a hlad	
Úkol 1: Do roku 2015 snížit na polovinu počet lidí s příjmem nižším než jeden americký dolar (oproti roku 1990)	1.1 Podíl populace pod hranicí 1 USD na den 1.2 Poverty gap ratio 1.3 Podíl nejchudších domácností na spotřebě
Úkol 2: Dosáhnout plné a produktivní zaměstnanosti a přiměřené práce pro všechny, včetně žen a mladých lidí	1.4 Tempo růstu HDP k počtu zaměstnaných osob 1.5 Poměr zaměstnaných v populaci 1.6 Podíl zaměstnaných lidí s příjmy nižšími

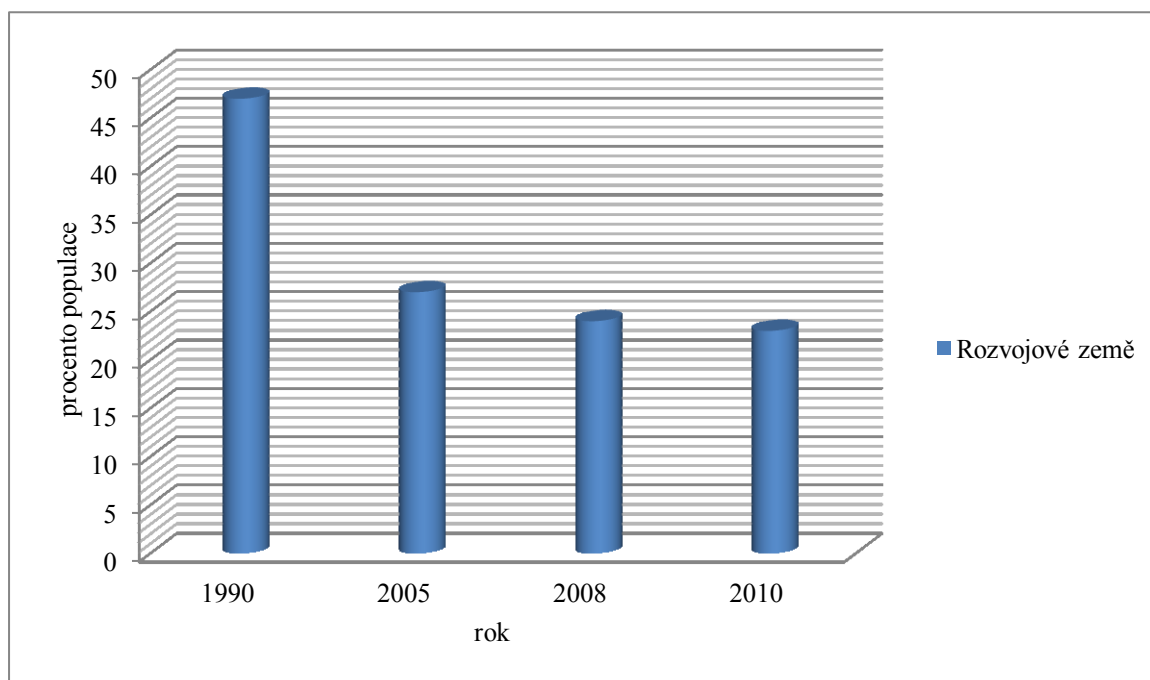
	než jeden USD na den 1.7 Podíl samozivitelů a pomocníků v domácnosti na celkové zaměstnanosti
Úkol 3: Do roku 2015 snížit na polovinu podíl lidí trpících hladem (oproti roku 1990)	1.8 Výskyt podvyživených dětí ve věku do pěti let 1.9 Podíl populace s příjmem potravy pod hranicí energetického výživového minima

Zdroj: OSN (2014)

4.1.1. Úkol první

Úkol číslo 1 je v současné době tím nejsledovanějším. Podle zprávy OSN z roku 2007 se počet chudých, žijících za méně než 1 USD na den, snížil z 1,25 miliardy (za rok 1990) na 980 milionů (za rok 2004), což je o více než 30%. V roce 2008 se hranice extrémní chudoby zvýšila na 1,25 USD na den (Rozvojovka, 2014). Následující graf znázorňuje procentuální počet lidí v rozvojových zemích žijících za méně než 1,25 USD na den.

Graf 4.1 Podíl populace pod hranicí 1,25 USD na den

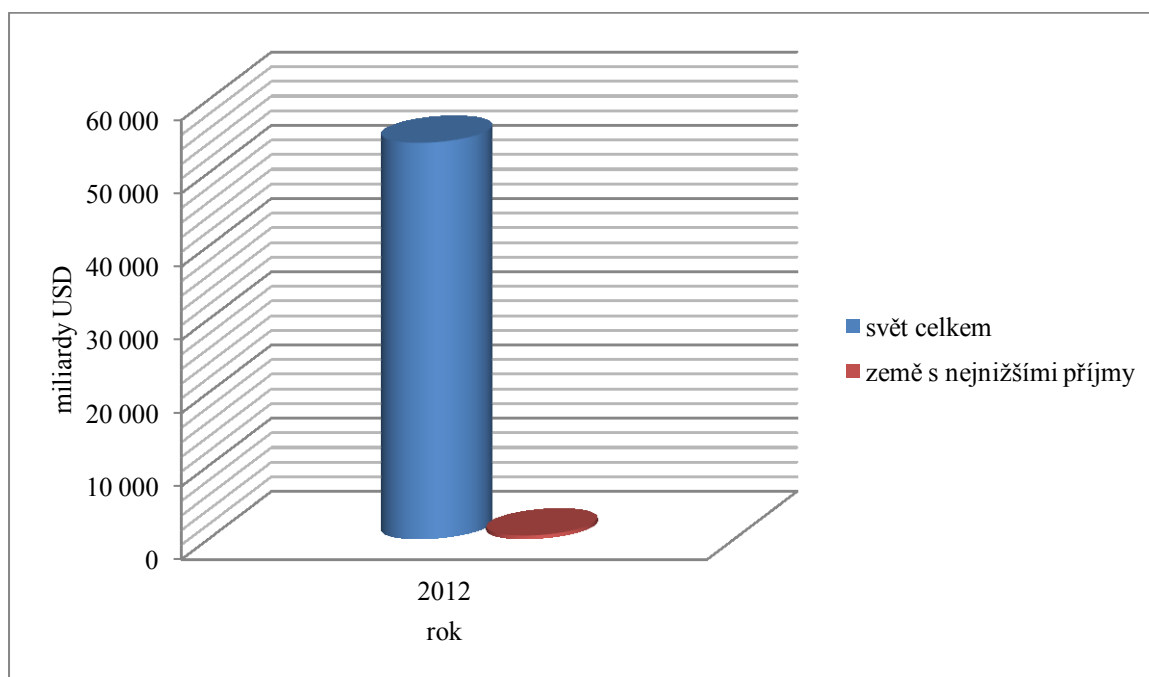

Zdroj: Rozvojovka (2014), vlastní zpracování

Z grafu vyplývá, že cíl snížit počet chudých na polovinu se skutečně podařil. Z 47% chudých v roce 1990 byl jejich počet snížen na 22% v roce 2010 (tedy 5 let před plánovaným termínem ukončení MDGs). Stále však zůstává 870 milionů obyvatel pod hranicí chudoby (THE UNITED NATIONS, 2014). Při vytváření těchto statistik však nastává jeden zásadní problém, který je třeba neopomínat. Miliardové obyvatelstvo Číny významně ovlivňuje

statistiky. V roce 1990 měla Čína celých 60% extrémně chudých, v roce se jejich počet rapidně snížil na 13%. Pro představu by bez Číny v roce 1990 žilo pod hranicí chudoby „jen“ 41% obyvatelstva (Čína tedy statistiku zhoršovala). Dohromady s Čínou to bylo 47%. V pozdějších letech však Čína statistiku zlepšovala, protože zaznamenávala dlouhodobý ekonomický růst. Lze proto tvrdit, že skutečné snižování počtu chudých probíhá jen u zemí s významným dlouhodobým ekonomickým růstem (Čína, Indie). Bez nich by tento statistický vývoj (zobrazený v grafu 4.1) nebyl zdaleka tak pozitivní (Rozvojovka, 2014). Problémem stále zůstává spotřeba, její velikost a rozdělení. Co se týče podílu nejchudších domácností na spotřebě, graf 4.2 dokládá, jak je světová spotřeba nerovnoměrná. Země s nejnižšími příjmy tvoří jen malé procento na celkové světové spotřebě.

Graf 4.2 Podíl nejchudších domácností na spotřebě v roce 2012 (v miliardách USD)

Zdroj: THE WORLD BANK (2014), vlastní zpracování

4.1.2. Úkol druhý

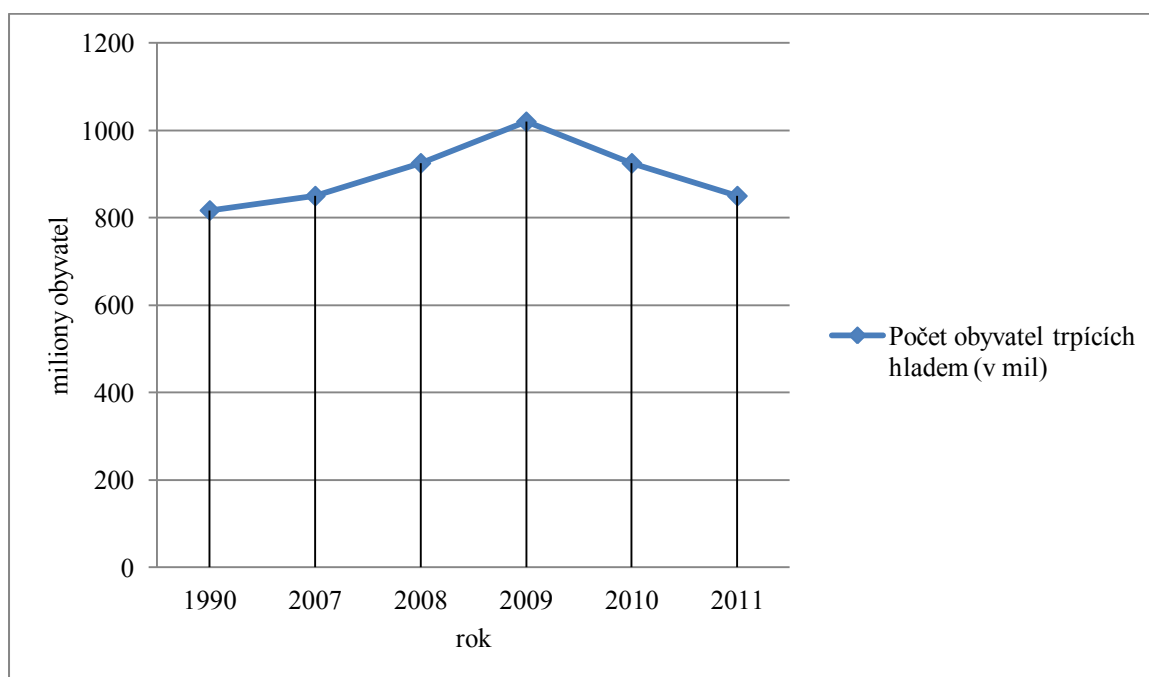
Snižování chudoby lze dosáhnout pouze v případě, že obyvatelé rozvojových zemí získají produktivní zaměstnání. Zaměstnanost v rozvojových zemích dosahuje asi 60% (2007), zaměstnanost žen pak pouze 49% (2007). Od roku 2007 přibýlo 28 milionů nezaměstnaných. V důsledku globální hospodářské a finanční krize tak stále zůstává 67 milionů lidí bez práce. Počet pracujících, kteří žijí za méně než 1,25 USD na den, sice klesl o 294 milionů (za

posledních 10 let), zhruba 60% pracujících v rozvojovém světě však stále žije za méně než 4 USD na den (THE UNITED NATIONS, 2014).

4.1.3. Úkol třetí

Více než 5 milionů dětí ročně zemře na podvýživu. Nejhorší situace je v subsaharské Africe (třetina obyvatelstva trpí hladem) a jižní Asii (zde je to pětina obyvatelstva). Jak naznačuje graf 4.3, počet obyvatel trpících hladem rapidně vzrostl mezi lety 2008 a 2009, a to v rámci světové hospodářské krize, kdy vzrostly ceny potravin (Rozvojovka, 2014).

Graf 4.3 Počet obyvatel trpících hladem v letech 1990-2011 (v milionech)

Zdroj: Rozvojovka (2014), vlastní zpracování

Mezi lety 1990 a 2010 se zlepšil stav zejména v Číně, kde došlo ke snížení podvýživy téměř o polovinu. Příčinou je optimální distribuce potravin, lepší přístup k pitné vodě a modernizace zdravotnického vybavení. Co se týče počtu podvyživených dětí, jižní Asie zaznamenala od roku 1990 výrazné zlepšení (z poloviny na třetinu), subsaharská Afrika se v rámci rozvojového světa zlepšuje nejpomaleji, procento podvyživených dětí zde kleslo z 29% (1990) na dnešních zhruba 20% (Rozvojovka, 2014). Z globálního hlediska stále trpí podvýživou asi 870 milionů obyvatel, z toho více než 100 milionů dětí pod 5 let (THE UNITED NATIONS, 2014).

4.2. Zajistit základní vzdělání pro všechny

Gramotnost dospělých a mladistvých roste a rozdíly mezi gramotností mužů a žen a postupně snižují. Statistiky ukazují, že počet dětí, které nechodí do školy, klesl ze 102 milionů v roce 2000 na 57 milionů v roce 2011. Počet dětí, které dokončily základní vzdělání, dosáhl v roce 2010 90%. Druhým cílem MDGs je zajistit základní vzdělání pro všechny. Cíl je tvořen pouze jedním úkolem, který říká, že by měly být všechny děti (chlapci i dívky) schopné absolvovat základní školu v plném rozsahu. Následující tabulka definuje ukazatele plnění těchto úkolů.

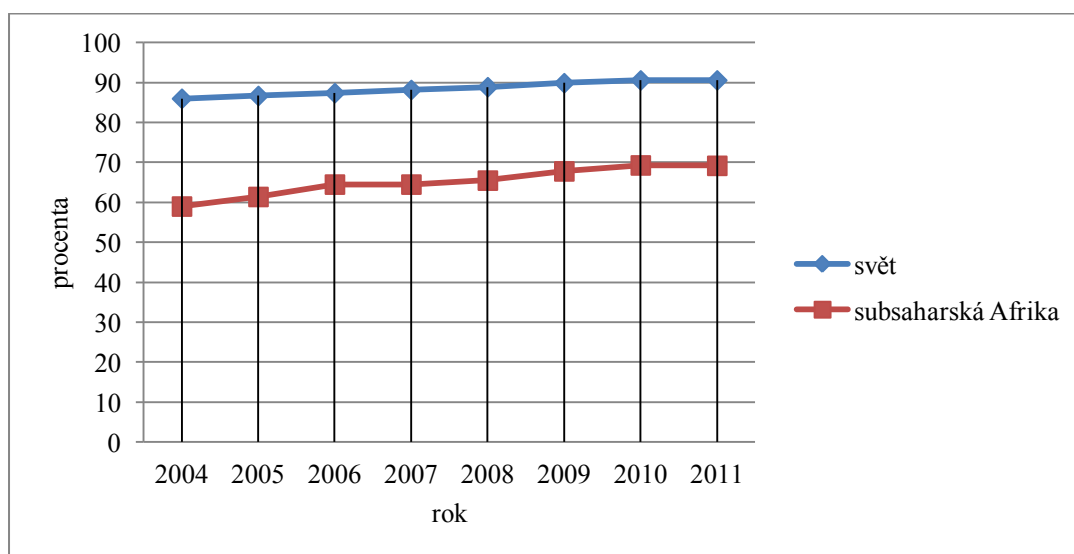
Tab. 4.2 Úkoly a ukazatele plnění 2. cíle

Cíle a úkoly	Ukazatele plnění
Úkol 1: Zajistit, aby do roku 2015 všechny děti - dívky i chlapci - byly schopné absolvovat základní školu v plném rozsahu	2.1 Podíl dětí navštěvujících základní školu 2.2 Podíl žáků první třídy, kteří se dostanou do závěrečného ročníku základní školy 2.3 Podíl gramotnosti u 15 – 24letých

Zdroj: OSN (2014)

Přístup ke vzdělání patří mezi základní lidská práva. Všeobecné deklarace lidských práv. Jak ale naznačuje graf 4.4, podíl dětí, které dokončily základní vzdělání v posledních letech, je v subsaharské Africe pouze 60-70%. Přesto však lze říci, že za posledních deset let došlo ke zlepšení (Rozvojovka, 2014).

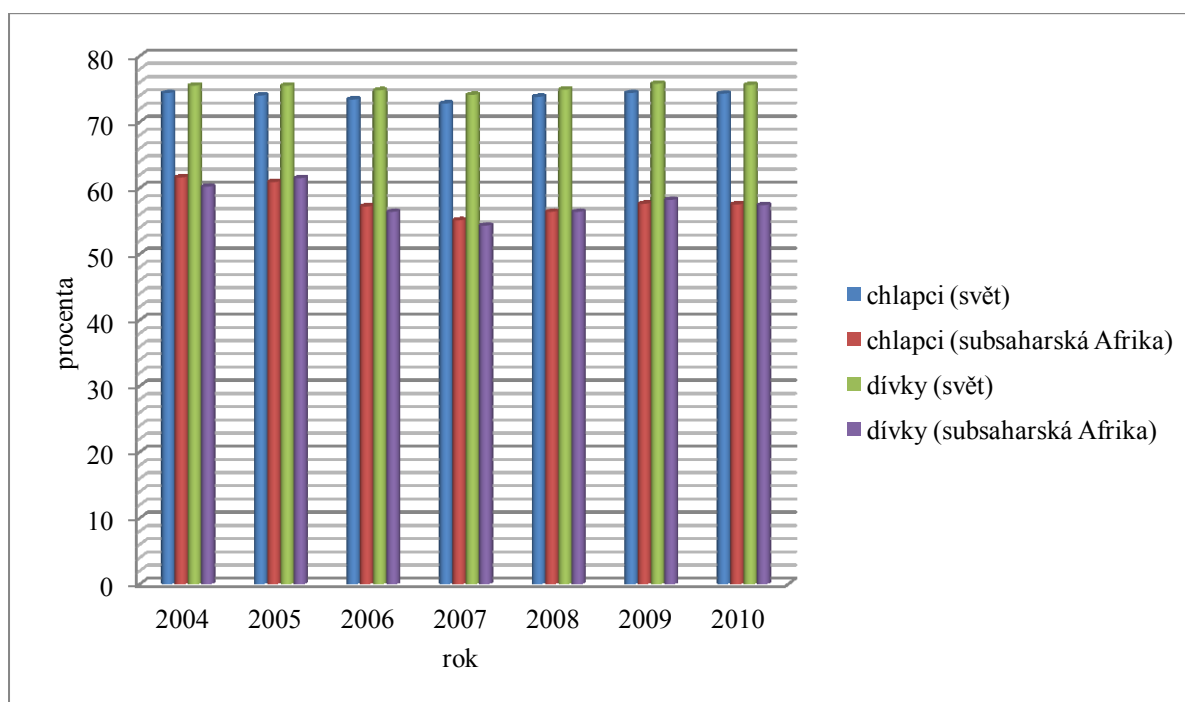
Graf 4.4 Podíl dětí, které dokončily základní vzdělání (v %)

Zdroj: THE WORLD BANK (2014), vlastní zpracování

Není možné přesně určit, kolik dětí chodí do školy pravidelně a kolik jen občas. Data ze zemí, kde probíhal nebo probíhá válečný konflikt, nemohou být zahrnuta, poněvadž obvykle nejsou dostupná. Rozdíly jsou také v kvalitě vzdělání či ideologii (případně náboženství), která danou zemi/školu ovlivňuje (Rozvojovka, 2014). Přetrvávajícím problémem v oblasti vzdělání je nerovný přístup dívek a chlapců. Následující graf zobrazuje podíl žáků a žákyň první třídy, kteří se dostanou do závěrečného ročníku základní školy. Hodnoty za celý svět dokazují, že dívky mají vyšší šanci na dokončení základní školy. V rámci subsaharské Afriky to však obvykle bývá naopak. Rozdíly mezi dívkami a chlapci v subsaharské Africe ovšem nejsou tak výrazné jako rozdíly mezi počtem chlapců v subsaharské Africe a počtem chlapců ve světě, kteří dokončí základní vzdělání. Stejně je tomu tak i u dívek.

Graf 4.5 Podíl žáků první třídy, kteří se dostanou do závěrečného ročníku základní školy (v %)

Zdroj: THE WORLD BANK (2014), vlastní zpracování

Míra gramotnosti mládeže mezi 15. a 24. rokem života byla v roce 2011 89,4%. Zbýlých více než 10% tvoří 123 milionů negramotných mladistvých (a 61% z nich jsou mladé ženy). Pro subsaharskou Afriku je toto číslo podstatně menší a to pouze 70,4%, z čehož vyplývá, že v subsaharské Africe je o celou jednu pětinu méně gramotné mládeže (THE UNITED NATIONS, 2014).

4.3. Prosazování rovnosti pohlaví a posilování postavení žen

Rovný přístup dívek a chlapců ke vzdělání je ve fázi stálého pokroku, rozdíly mezi regiony a úrovněmi vzdělání však přetrvávají. Podíl žen zaměstnaných mimo zemědělství vzrostl na 40%, v severní Africe a v jižní a západní Asii však pouze na 20%. Podíl žen v parlamentu pomalu stoupá, v roce 2012 tvořilo zastoupení žen v parlamentu 20%, což se rovností pohlaví zatím nazývat nedá. Třetím cílem MDGs je prosazovat rovnost pohlaví a posilovat postavení žen. Cíl je tvořen pouze jedním úkolem, kterým je odstranit nepoměr mezi chlapci a dívkami na prvním, druhém i třetím stupni vzdělávání. Následující tabulka definuje ukazatele plnění těchto úkolů.

Tab. 4.3 Úkoly a ukazatele plnění 3. cíle

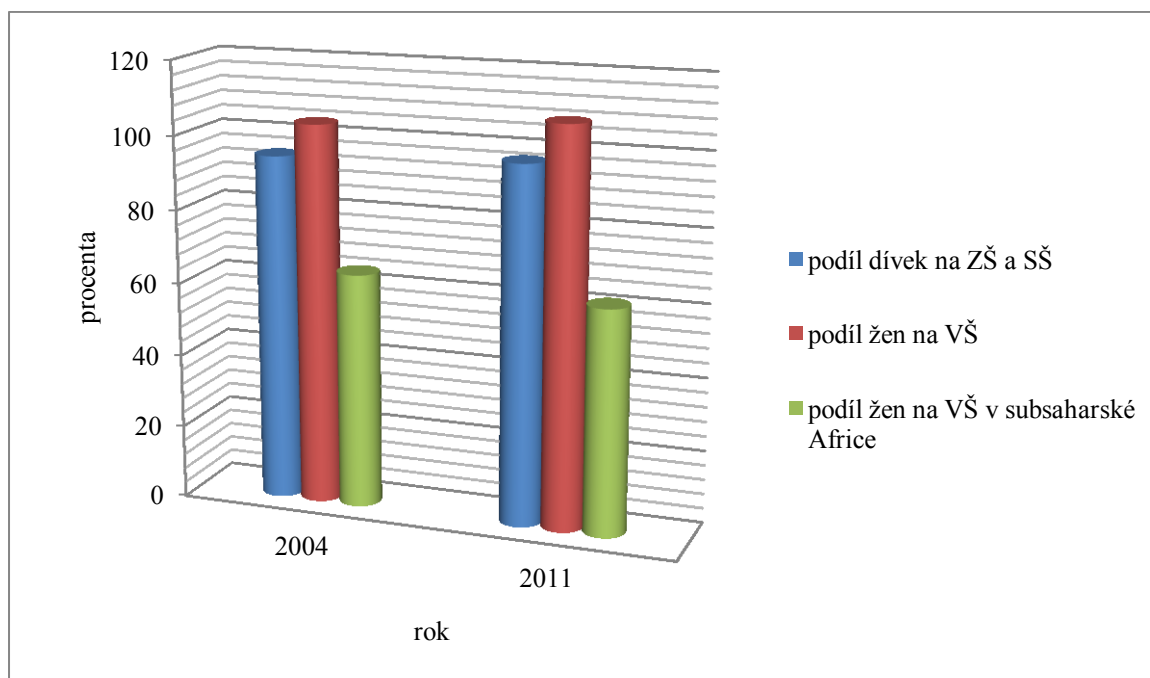
Cíle a úkoly	Ukazatele plnění
Úkol 1: Odstranit nepoměr mezi chlapci a dívkami na prvním a druhém stupni základního vzdělávání pokud možno do roku 2005 a do roku 2015 na všech úrovních vzdělávání	3.1 Poměr dívek a chlapců na prvním až třetím stupni vzdělávání 3.2 Podíl žen na placených pracovních pozicích mimo sektor zemědělství 3.3 Podíl zastoupení žen v národních parlamentech

Zdroj: OSN (2014)

Chudoba je hlavní překážkou v cestě za sekundárním vzděláním. Ženy musí čelit nerovnosti nejen ve vzdělávání, ale i v zaměstnání a účasti ve vládě (THE UNITED NATIONS, 2014).

Graf 4.6 vyjadřuje podíl žen na mužském terciárním zápisu (veřejných a soukromých škol). Pokud je žen zapsaných více než mužů, přesahuje hodnota 100%. Pokud přesahuje počet mužů počet žen, pak je hodnota pod 100%. V terciárním vzdělání je podíl žen a mužů vyšší v prospěch žen (108%) v rámci celého světa, avšak ne v subsaharské Africe či dalších rozvojových oblastech (například jižní Asie), kde je poměr za rok 2011 pouhých 61% v neprospěch žen.

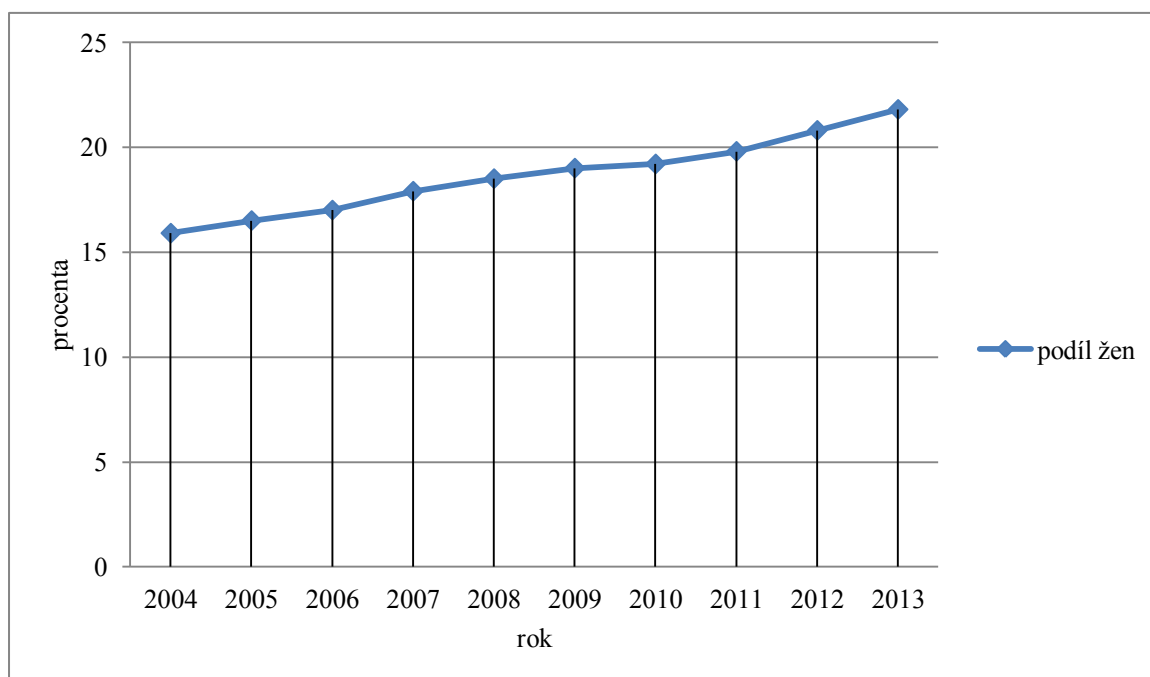
Graf 4.6 Podíl dívek a chlapců na prvním až třetím stupni vzdělávání (v %)

Zdroj: THE WORLD BANK (2014), vlastní zpracování

Ženy mají v parlamentu jen menšinové zastoupení. Ačkoli je trend rostoucí, roste velmi pomalu a v globálním měřítku se stále jedná o pouhých 22% (Graf 4.7).

Graf 4.7 Podíl zastoupení žen v národních parlamentech (v %)

Zdroj: THE WORLD BANK (2014), vlastní zpracování

Aby mohly ženy lépe ovlivňovat svůj život, je zapotřebí mít přístup ke zdrojům jako je půda, energie, finance a další. Důležitou roli také hraje jejich ochrana a bezpečnost. Negramotnost, neinformovanost a síla tradice brání ženám z rozvojových zemí v hledání zaměstnání a účasti při veřejném rozhodování. Vzdělanost žen také ovlivňuje porodnost, protože vysoká porodnost je typická pro chudé země stejně jako dětská a mateřská úmrtnost (Rozvojovka, 2014).

4.4. Snížit dětskou úmrtnost

Úmrtnost dětí do pěti let věku klesla od roku 1990 o 47%, což znamená, že denně umírá o 17 tisíc méně dětí. V roce 2012 zemřelo (většinou na následky nemoci) 6,6 milionu dětí, a to je stále vysoké číslo. Od roku 2000 bylo díky vakcínám proti spalničkám zachráněno více jak 10 milionů dětí. V subsaharské Africe stále umírá každé desáté dítě před dosažením věku pěti let. Čtvrtým cílem MDGs je snížit dětskou úmrtnost. Cíl je tvořen pouze jedním úkolem, a to snížit počet úmrtí dětí ve věku do pěti let o dvě třetiny. Následující tabulka definuje ukazatele plnění těchto úkolů.

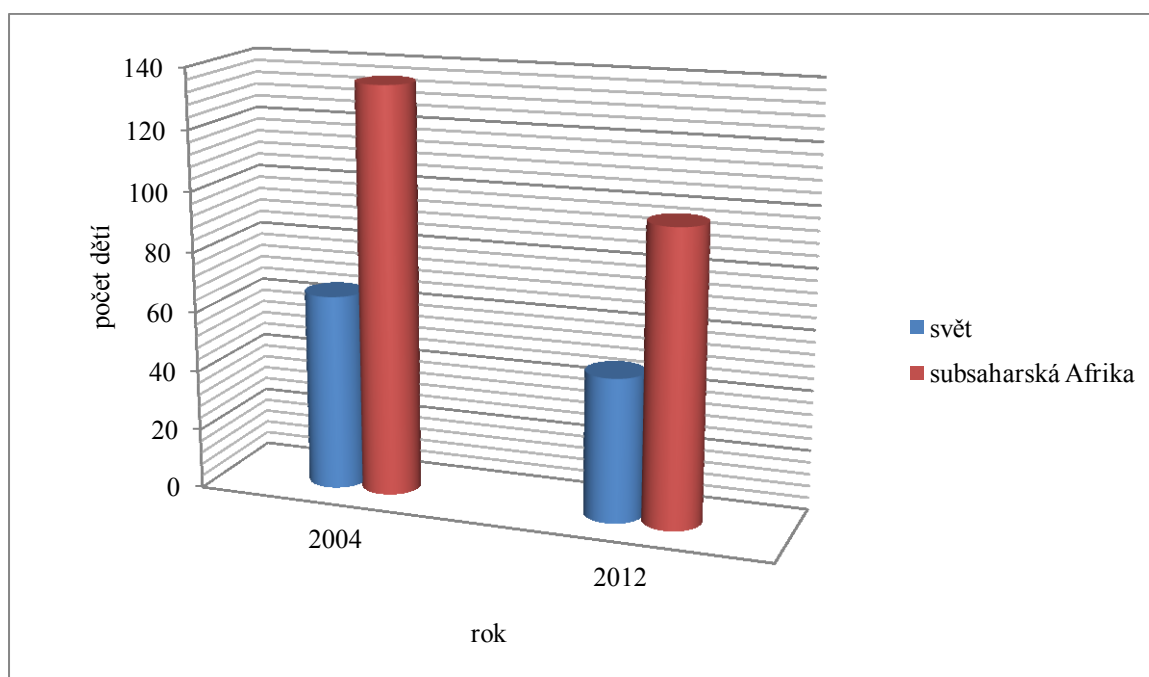
Tab. 4.4 Úkoly a ukazatele plnění 4. cíle

Cíle a úkoly	Ukazatele plnění
Úkol 1: V letech 1990 až 2015 snížit o dvě třetiny počet úmrtí dětí do věku pěti let	4.1 Míra úmrtnosti dětí do pěti let 4.2 Míra novorozenecké úmrtnosti 4.3 Podíl ročních dětí očkovaných proti spalničkám

Zdroj: OSN (2014)

Přestože počet obyvatel planety stoupá, počet úmrtí dětí mladších pěti let klesl (graf 3.8) z 12,4 milionů (1990) na 6,6 milionů (2012). To znamená, že denně umírá o 17 tisíc méně dětí než před dvaceti lety. Děje se tak například díky vakcíně na spalničky, která ročně zachrání 10 milionů úmrtí. Problém je však opět v oblasti subsaharské Afriky a jižní Asie, kde počet dětských úmrtí klesá, ale čísla jsou stále příliš vysoká. Děti, které se narodí v chudých rodinách, tak mají několikrát vyšší šanci, že zemrou před dosažením věku pěti let než děti z rodin bohatých (THE UNITED NATIONS, 2014)

Graf 4.8 Míra úmrtnosti dětí do pěti let (na 1 000 živě narozených)

Zdroj: THE WORLD BANK (2014), vlastní zpracování

Zhruba polovina dětí, které se nedožijí pěti let věku v rozvojových zemích, zemře na jednu z pěti nemocí: spalničky, malárie, HIV/AIDS, zápal plic či průjemová onemocnění. Většině těchto případů by bylo možné předejít. Ačkoli dětská úmrtnost ve světě klesá, cílové hodnoty 31 do roku 2015 se s největší pravděpodobností nepodaří dosáhnout (Rozvojovka, 2014).

4.5. Zlepšit zdraví matek

Za posledních 20 let klesla globální úmrtnost matek o 47%, v severní Africe a jižní a východní Asii dokonce o dvě třetiny. Pouze polovině těhotných žen žijících v rozvojových zemích se dostane alespoň čtyř doporučených návštěv gynekologa. Jednou z hlavních příčin úmrtí dospívajících dívek z rozvojových regionů jsou komplikace v těhotenství či při porodu. Zhruba 140 milionů vdaných žen z celého světa by chtělo odložit nebo se zcela vyhnout těhotenství, avšak nemají přístup ke službám plánování rodiny. Pátým cílem MDGs je zlepšit zdraví matek. Cíl je tvořen dvěma dílčími úkoly: snížit úmrtnost matek o tři čtvrtiny a zajistit přístup ke službám reprodukčního zdraví pro všechny. Následující tabulka definuje ukazatele plnění těchto úkolů.

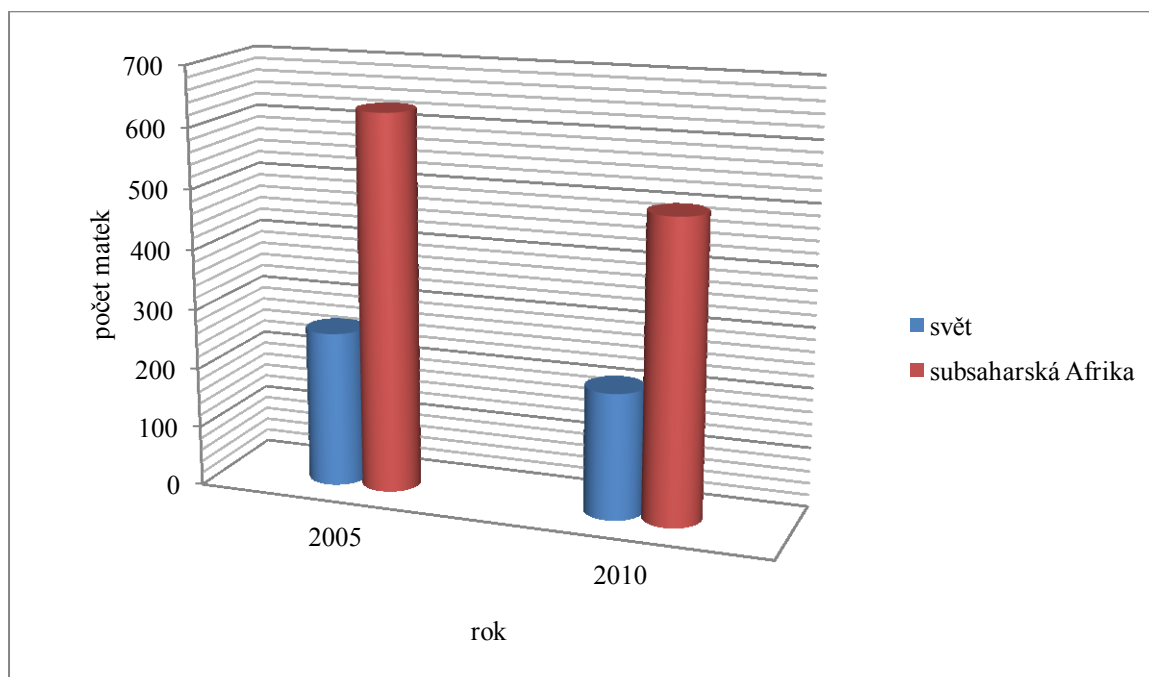
Tab. 4.5 Úkoly a ukazatele plnění 5. cíle

Cíle a úkoly	Ukazatele plnění
Úkol 1: V letech 1990 až 2015 snížit o tři čtvrtiny úmrtnost matek	5.1 Míra úmrtnosti matek 5.2 Množství porodů prováděných školeným zdravotnickým personálem
Úkol 2: Do roku 2015 zajistit přístup ke službám reprodukčního zdraví pro všechny	5.3 Míra rozšíření antikoncepce 5.4 Podíl matek mezi dospívajícími 5.5 Dostupnost předporodní péče (alespoň jedna prohlídka / alespoň čtyři prohlídky) 5.6 Neuspokojená poptávka po službách plánování rodiny

Zdroj: OSN, 2014

4.5.1. Úkol první

Od roku 1990 se situace výrazně zlepšila. Úmrtnost matek se snížila od roku 1990 o polovinu. Za účelem dosažení cíle (snížení o tři čtvrtiny) je však třeba tuto úmrtnost nadále rapidně snižovat. Ačkoli je úmrtnost matek v subsaharské Africe a dalších rozvojových oblastech podstatně vyšší než v globálním měřítku, daří se ji snižovat rychleji (THE UNITED NATIONS, 2014).

Graf 4.9 Míra úmrtnosti matek (na 100 000 živě narozených dětí)

Zdroj: THE WORLD BANK (2014), vlastní zpracování

Celých 99% případů úmrtí matek spadá do rozvojových zemí, z toho 85% případů do subsaharské Afriky a jižní Asie a stejně jako u dětské úmrtnosti by se mnohým z nich dalo zabránit (prevencí před nemocemi). Zdravotní péče je navíc v rozvojových zemích nekvalitní a nedostupná, pokud by se však rodičkám dostalo rychlé a správné pomoci, jejich životy by se daly zachránit (Rozvojovka, 2014).

4.5.2. Úkol druhý

Předporodní péče se dostává více ženám než dříve. V rozvojových zemích se dostupnost předporodní péče zvýšila z 63% (1990) na 81% (2011). Co se týče dospívajících matek, jejich počet se snížil, ale postupně se zpomaluje. Míra rozšíření antikoncepce ve světě byla v roce 2010 63,5%, v subsaharské Africe to bylo pouhých 24,3% v témže roce. Poptávka po službách plánování rodiny rapidně roste, avšak oficiální rozvojová pomoc pro plánování rodiny není příliš vysoká (THE UNITED NATIONS, 2014).

4.6. Boj proti HIV/AIDS, malárii a dalším chorobám

Počet lidí nově nakažených virem HIV globálně klesá, od roku 2000 klesl o 33%. V roce 2012 bylo o 290 tisíc méně nakažených dětí mladších patnácti let než v roce 2001. V roce 2012 podstupovalo antiretrovirální léčbu 9,7 milionů obyvatel, což je nejvíce v historii. V letech 2000 – 2010 bylo před úmrtím na malárii zachráněno 1,1 milionů životů, dalších 20 milionů životů bylo od roku 1990 zachráněno před tuberkulózou. Šestým cílem MDGs je bojovat proti HIV/AIDS, malárii a dalším chorobám. Cíl je rozdělen na tři dílčí úkoly: zastavit a zvrátit šíření HIV/AIDS, zajistit přístup k léčbě HIV/AIDS všem, kteří to potřebují a zastavit a zvrátit výskyt malárie a dalších závažných chorob. Následující tabulka definuje ukazatele plnění těchto úkolů.

Tab. 4.6 Úkoly a ukazatele plnění 6. cíle

Cíle a úkoly	Ukazatele plnění
Úkol 1: Do roku 2015 zastavit a zvrátit šíření HIV/AIDS	6.1 Výskyt HIV v populaci ve věku 15-24 let 6.2 Používání kondomu při vysoce rizikovém sexu 6.3 Podíl lidí ve věku 15 – 24 s podrobnou a správnou znalostí problematiky HIV/AIDS 6.4 Poměr sirotků a nesirotků mezi školáky ve věku 10 – 14 let
Úkol 2: Do roku 2010 zajistit přístup k léčbě HIV/AIDS všem, kteří to potřebují	6.5 Podíl populace v pokročilém stádiu infekce HIV s přístupem k antiretrovirální léčbě
Úkol 3: Do roku 2015 zastavit a zvrátit výskyt malárie a dalších závažných chorob	6.6 Výskyt malárie a úmrtnost na ni 6.7

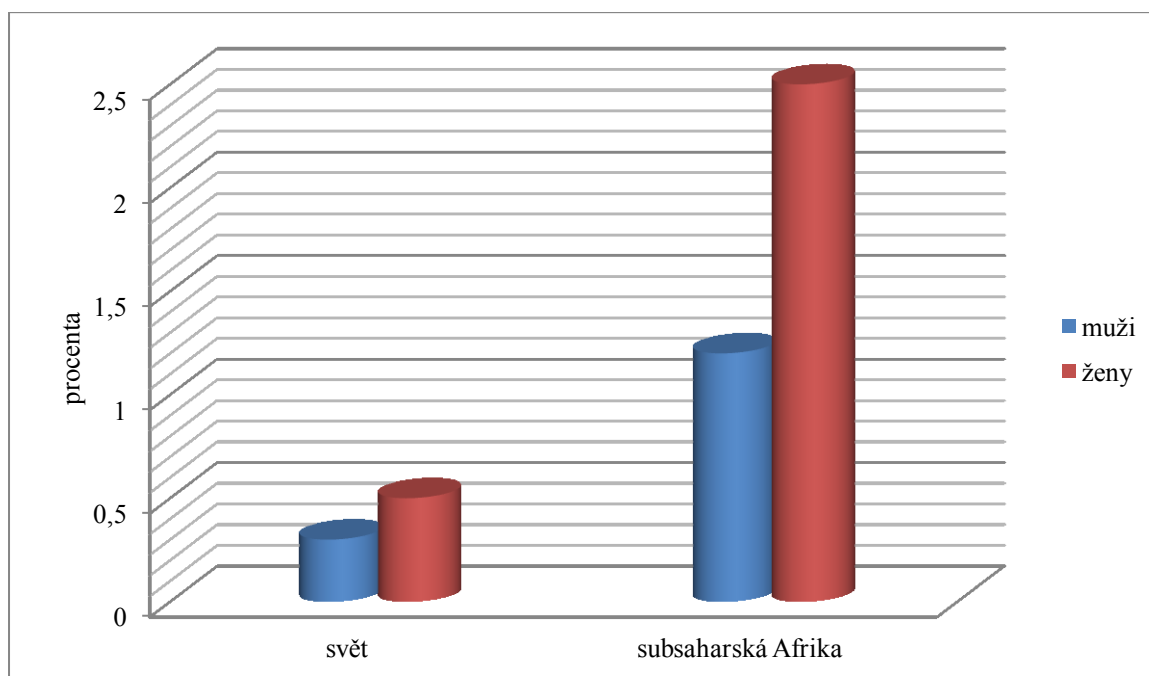
	Podíl dětí mladších pěti let spících pod ochrannými sítěmi proti hmyzu ošetřenými insekticidy
	6.8
	Podíl dětí mladších pěti let s horečkou/podezřením na malárii, které jsou léčeny příslušnými antimalarickými léky
	6.9 Výskyt, míra rozšíření a úmrtnost na TBC
	6.10 Počet případů tuberkulózy, která byla diagnostikována a léčena pod přímým dohledem lékařů

Zdroj: OSN (2014)

4.6.1. Úkol první

Počet nakažených virem HIV stoupá každý rok o zhruba 3 miliony. Na vině je nedostatečná informovanost a prevence. Nejčastějším způsobem přenosu HIV je totiž právě nechráněný pohlavní styk, injekční stříkačky a přenos z matky na dítě. Úmrtnost v důsledku AIDS se však daří snižovat, finanční podpora v rámci tohoto úkolu je velmi vysoká. V roce 2010 žilo ve světě asi 34 milionů nakažených HIV/AIDS, nejvíce se jich nachází v oblasti subsaharské Afriky (Rozvojovka, 2014). V následujícím grafu je zobrazen výskyt HIV v populaci ve věku 15-24 let.

Graf 4.10 Výskyt HIV v populaci ve věku 15-24 let v roce 2012 (v %)

Zdroj: World Bank, 2014, vlastní zpracování

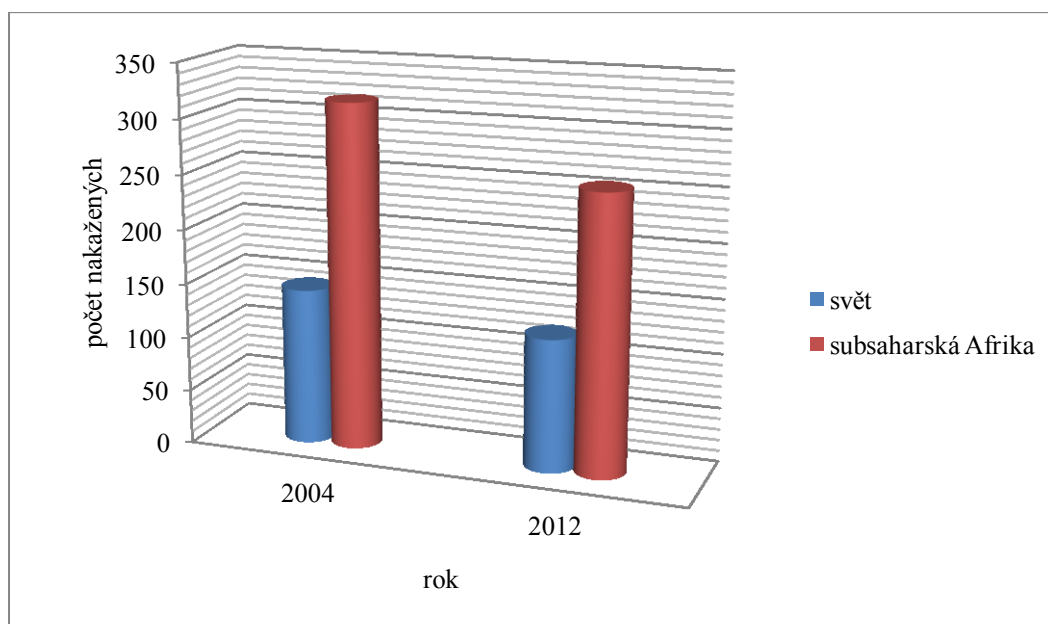
4.6.2. Úkol druhý

Přístup nakaženým k léčbě HIV (antiretrovirální terapii) roste ve všech oblastech světa. V roce 2011 se antiretrovirální terapií léčilo 8 milionů osob, v roce 2012 to bylo rekordních 9,7 milionu (THE UNITED NATIONS, 2014). Boj proti šíření HIV/AIDS je založen na podávání informací ohledně způsobů ochrany a rizik spojených s touto nemocí. Existují účinné léky, které zpožďují propuknutí nákazy virem HIV v nemoc AIDS, ale jejich cena je vysoká, tudíž jsou finančně nedostupné pro většinu obyvatel rozvojových zemí. Existuje však levnější verze těchto antiretrovirálních preparátů (takzvaná generika). V roce 2010 využilo antiretrovirální terapii 6,5 milionů lidí, léčbu však potřebovalo 13,7 milionů (polovina z nich z oblasti subsaharské Afriky). Počet nakažených HIV roste rychleji než možnosti jejich léčby (Rozvojovka, 2014).

4.6.3. Úkol třetí

Od roku 2000 se výskyt malárie snížil o 17%. V následujícím grafu je znázorněn odhadovaný počet nových pozitivních případů tuberkulózy na 100 000 osob. V tomto počtu jsou započítáni i lidé nakažení HIV, protože příčinou úmrtí nakažených HIV/AIDS jsou právě infekce typu tuberkulóza, záněty plic, mozku, salmonelové infekce a další (Rozvojovka, 2014).

Graf 4.11 Odhadovaný počet nových pozitivních případů tuberkulózy na 100 000 osob (zahrnuje pacienty s HIV)

Zdroj: THE WORLD BANK (2014), vlastní pracování

Malárie je sice léčitelná nemoc, avšak v roce 2010 na její následky zemřelo 655 000 lidí, z toho 86% byly děti mladší pěti let žijící v subsaharské Africe. Z globálního hlediska zemře na malárii 91% obyvatel žijících právě v subsaharské Africe. Účinnou ochranou před malárií jsou moskytiéry napuštěné insekticidy. V roce 2000 bylo však těchto sítí použito jen u 2% dětí do pěti let věku. O deset let později to bylo již u 39% dětí téhož věku. Ochranné sítě ovšem samozřejmě nestačí. Je třeba, aby mělo veškeré ohrožené obyvatelstvo (zejména pak těhotné ženy) přístup k efektivní léčbě a také dostatečné vzdělání, co se týče ochrany. Navíc oficiální rozvojová pomoc, která v roce 2011 činila 1,9 miliard USD, zdaleka nestačí na pokrytí potřebných nákladů k vyřešení problému. Zapotřebí by bylo zhruba 5-6 miliard USD (Rozvojovka, 2014).

4.7. Zajistit udržitelnost životního prostředí

Od roku 1990 získalo přístup ke zdrojům pitné vody více než 2,1 miliardy obyvatel. Stejně tak má o 2 miliardy více lidí přístup k hygienickým zařízením, k toaletám a latrínám však stále nemá přístup 2,5 miliardy. Asi 863 milionů obyvatel rozvojových zemí žije ve slumech. Za posledních 24 let vzrostly emise oxidu uhličitého o 46%. Lesy Jižní Ameriky a Afriky mizí nezvladatelnou rychlostí. Světový rybolov přesahuje maximální udržitelný výnos a mnoho živočišných druhů je ohroženo vyhynutím. Sedmým cílem MDGs je zajistit udržitelnost životního prostředí. Cíl je rozdělen na čtyři dílčí úkoly: zvrátit současný trend úbytku přírodních zdrojů, snížit ubývání biodiverzity, zlepšit přístup ke zdrojům pitné vody a hygienickým zařízením a zlepšit životní podmínky obyvatel žijících ve slumech. Následující tabulka definuje ukazatele plnění těchto úkolů.

Tab. 4.7 Úkoly a ukazatele plnění 7. cíle

Úkoly	Ukazatele plnění
Úkol 1: Začlenit principy udržitelného rozvoje do národních programů a strategií a zvrátit současný trend úbytku přírodních zdrojů	7.1 Podíl zalesněné půdy 7.2 Emise CO ₂ – celkové, na hlavu a na každý 1 USD HDP 7.3 Odstranění látek ničících ozonovou vrstvu
Úkol 2: Snížit ubývání biodiverzity (do roku 2010 dosáhnout Výrazného snížení úbytku biodiverzity)	7.4 Podíl zásob ryb v mořích, jež nejsou ohroženy rybolovem 7.5 Podíl veškeré využívané vody 7.6 Podíl chráněných oblastí na souši i v mořích 7.7 Podíl rostlinných a živočišných druhů, jimž hrozí vymření
Úkol 3: Do roku 2015 snížit na polovinu počet lidí bez udržitelného přístupu k pitné vodě a základním	7.8 Podíl lidí se zlepšeným přístupem ke zdrojům pitné vody

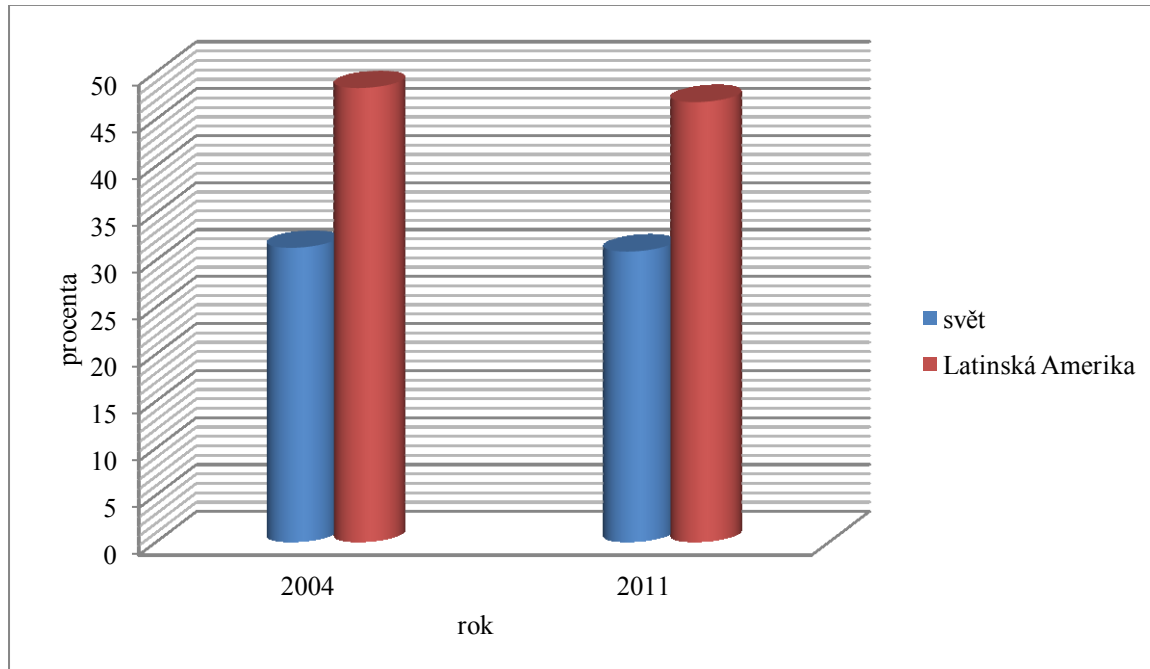
hygienickým zařízením	7.9 Podíl lidí s lepším přístupem základním hygienickým zařízením
Úkol 4: Do roku 2020 výrazně zlepšit životní podmínky více než 100 milionů lidí žijících v chudinských slumech	7.10 Podíl městské populace žijící v chudinských slumech

Zdroj: OSN (2014)

4.7.1. Úkol první

Lesní plochy mizí závratnou rychlostí. Co se týče rozvojových regionů, největší podíl z nich na odlesňování měla v letech 2000 – 2010 Jižní Amerika a Afrika (podíl zalesněné půdy zobrazuje Graf 4.12). Globální emise oxidu uhličitého vzrostly od roku 1990 o 46%. Pozitivní zprávou je, že od roku 1987, kdy byl přijat Montrealský protokol o látkách poškozujících ozonovou vrstvu, klesla spotřeba těchto látek o 98%. Na konferenci OSN o udržitelném rozvoji v roce 2012 byla schválena deklarace „Budoucnost jakou chceme“ a přislíbeno 513 miliard USD k financování iniciativ udržitelného rozvoje (THE UNITED NATIONS, 2014).

Graf 4.12 Podíl zalesněné půdy (% z celkové plochy)

Zdroj: THE WORLD BANK (2014), vlastní zpracování

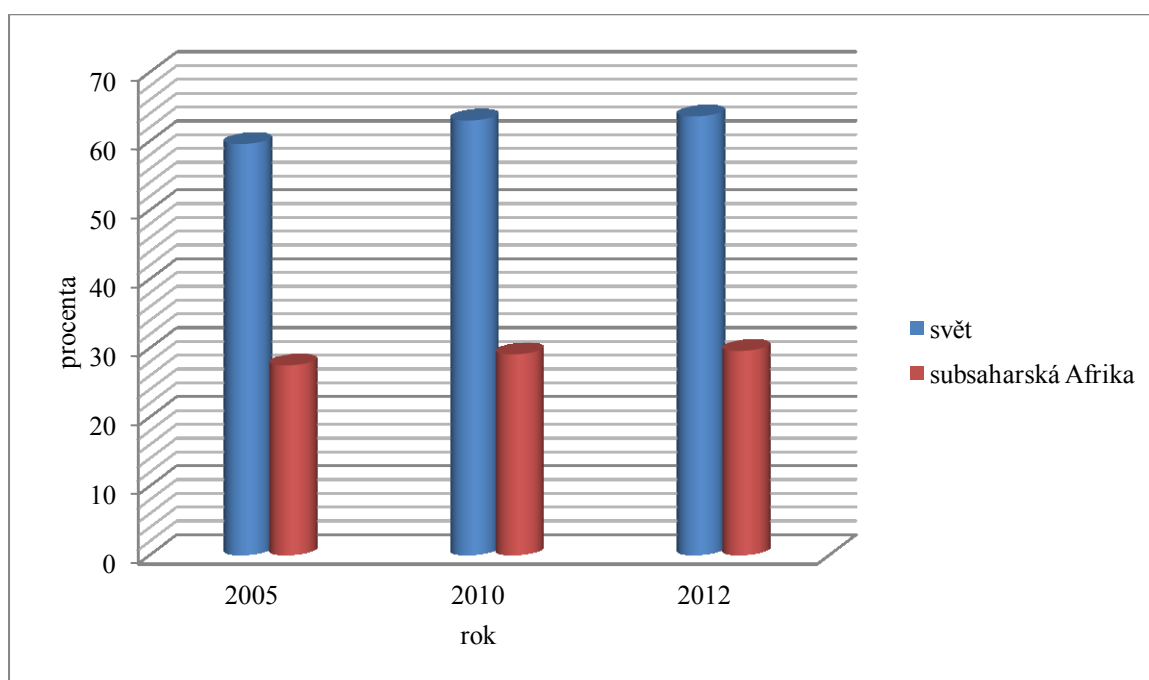
4.7.2. Úkol druhý

Od roku 1990 se počet chráněných oblastí ve světě zvýšil o 58%, ne všechny ovšem pokrývají klíčové oblasti druhové rozmanitosti (biodiverzity). V roce 2010 tvořily chráněné oblasti 12,7% světové souše, avšak pouze 1,6% světových vodních ploch (THE UNITED NATIONS, 2014).

4.7.3. Úkol třetí

Úkol snížit počet lidí bez přístupu k pitné vodě a hygienickým zařízením na polovinu byl splněn a to již v roce 2010, kdy přístup k těmto zdrojům získalo více než 2 miliardy obyvatel. Podíl obyvatel, kteří používají kvalitní zdroje vody, vzrostl z 76% v roce 1990 na 89% v roce 2010. V subsaharské Africe se i přesto stále žije přes 40% všech obyvatel, kteří nemají přístup ke kvalitní pitné vodě (v roce 2011 to bylo globálně 768 milionů osob). V letech 1990 – 2011 získalo přístup k pitné vodě 240 tisíc obyvatel denně. Navzdory pokrokům v této oblasti stále žije 2,5 miliardy lidí bez přístupu ke kvalitním hygienickým zařízením, jak zobrazuje následující graf (THE UNITED NATIONS, 2014).

Graf 4.13 Podíl populace s přístupem k hygienickým zařízením (v %)

Zdroj: THE WORLD BANK (2014), vlastní zpracování

4.7.4. Úkol čtvrtý

Poslední úkol sedmého cíle Do roku 2020 výrazně zlepšit životní podmínky více než 100 milionů lidí živořících v chudinských slumech byl splněn s dostatečným předstihem. Podíl

obyvatel žijících v chudinských slumech rozvojových zemí se snížil z 39% v roce 2000 na 33% v roce 2012. Více než 200 milionů s nich získalo lepší přístup k pitné vodě, hygienickým zařízením a méně přeplněným obydlim.

4.8. Rozvíjet globální partnerství pro rozvoj

Oficiální rozvojová pomoc činila v roce 2012 126 miliard USD. Celkem 83% rozvojových zemí vyváží bezcelně do zemí rozvinutých. Obchod rozvojových a transformujících se ekonomik přesáhl v roce 2012 světový průměr. V rámci rozvinutých zemí používá internet 77% obyvatel, v rozvojových je to 31%. Osmým cílem MDGs je rozvíjet globální partnerství pro rozvoj. Cíl je rozdělen na šest dílčích úkolů: rozvíjet obchodní a finanční systém, zaměřit se na zvláštní potřeby LDCs, zaměřit se na zvláštní potřeby chudých zemí bez přístupu k moři a malých ostrovních států, zabývat se detailně problémy rozvojových zemí souvisejícími se zadlužením, zajistit v rozvojových zemích přístup k nejpodstatnějším lékům za dostupnou cenu a zajistit, aby výhody nových technologií, především informačních a komunikačních, působily ve prospěch všech. Následující tabulka definuje ukazatele plnění těchto úkolů.

Tab. 4.8 Úkoly a ukazatele plnění 8. cíle

Úkoly	Ukazatele plnění
Úkol 1: Dále rozvíjet otevřený, předvídatelný, nediskriminační a na pravidlech založený obchodní a finanční systém. To zahrnuje mj. i závazek k dobrému vládnutí, snižování chudoby a rozvoji, a to jak na úrovni státům tak mezinárodně.	Některé z níže uvedených indikátorů se sledují zvlášť pro nejméně rozvinuté země (LDCs), Afriku, země bez přístupu k moři a malé ostrovní státy. Oficiální rozvojová pomoc (ODA) 8.1 Čistá úroveň ODA, celková a ODA směřující do nejméně rozvinutých států, jako procento z hrubého národního příjmu dárcovských zemí OECD/DAC 8.2 Podíl celkové bilaterální a sektorové ODA zemí OECD/DAC na základních sociálních službách (základní vzdělání, primární zdravotní péče, výživa, pitná voda a hygienické služby) 8.3 Podíl bilaterální ODA dárců z OECD/DAC jež není vázaná 8.4 ODA proudící do rozvojových zemí bez přístupu k moři a její podíl na hrubém národním příjmu těchto zemí 8.5 ODA proudící do malých ostrovních států a její podíl na hrubém národním příjmu těchto zemí
Úkol 2: Zaměřit se na zvláštní potřeby nejméně rozvinutých zemí (LDCs). Patří sem mj. bezcelní a neomezený přístup nejméně rozvinutých zemí na mezinárodní trhy, rozšíření programu oddlužování těžce zadlužených chudých zemí (HIPC) a zrušení jejich oficiálních bilaterálních dluhů a zajištění velkorysejší oficiální rozvojové pomoci (ODA) zemím, jež vykazují zřetelné výsledky v boji proti chudobě.	
Úkol 3: Zaměřit se na zvláštní potřeby chudých zemí bez přístupu k moři a malých ostrovních států (prostřednictvím Akčního programu pro trvale udržitelný rozvoj malých ostrovních rozvojových	

<p>států a výstupního dokumentu 22. zvláštního zasedání Valného shromáždění).</p> <p>Úkol 4: Zabývat se detailně problémy rozvojových zemí souvisejícími se zadlužením a s pomocí národních i mezinárodních nástrojů zajistit dlouhodobou schopnost se s dluhy vyrovnávat.</p>	<p>Přístup na trh</p> <p>8.6 Podíl dovozů vyspělých států z rozvojových zemí a LDCs, jež nepodléhají clu (nezahrnuje obchod se zbraněmi)</p> <p>8.7 Průměrné tarify používané ve vyspělých zemích na zemědělské produkty a textilní výrobky z rozvojových zemí</p> <p>8.8 Podpora zemědělství v zemích OECD v procentech jejich hrubého domácího produktu</p> <p>8.9 Podíl ODA určené na pomoc budování obchodních kapacit</p> <p>Zadlužení</p> <p>8.10 Celkový počet nejchudších zemí zahrnutých v procesu oddlužování</p> <p>8.11 Závazky k oddlužení podle iniciativ HIPC a MDRI</p> <p>8.12 Dluhové služby vyjádřené v procentech vývozu zboží a služeb</p>
<p>Úkol 5: Ve spolupráci s farmaceutickým průmyslem zajistit v rozvojových zemích přístup k nejpodstatnějším lékům za dostupnou cenu.</p>	<p>8.13 Podíl lidí v populaci, kteří mají udržitelný přístup k nejpodstatnějším lékům</p>
<p>Úkol 6: Ve spolupráci se soukromým sektorem zajistit, aby výhody nových technologií, především informačních a komunikačních, působily ve prospěch všech.</p>	<p>8.14 Počet telefonních linek na 100 obyvatel</p> <p>8.15 Počet uživatelů mobilních telefonů na 100 obyvatel</p> <p>8.16 Počet uživatelů internetu na 100 obyvatel</p>

Zdroj: OSN (2014)

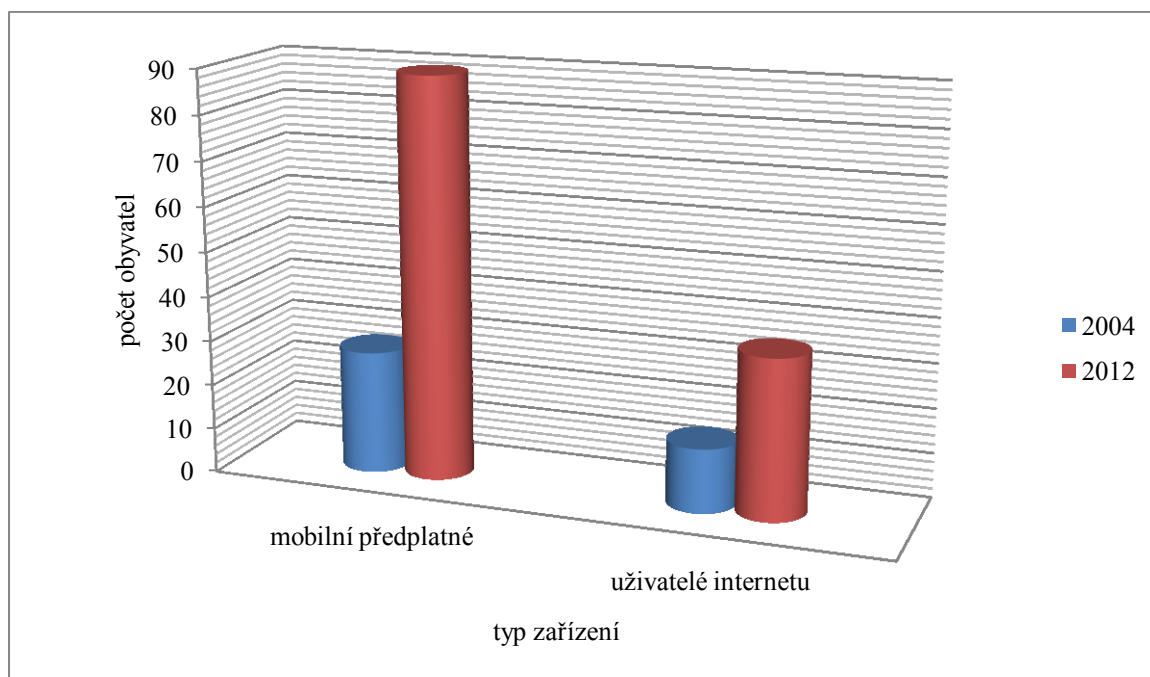
Tyto úkoly nejsou definovány žádnými konkrétními závazky, měřitelná data obsahují pouze úkoly 4, 5 a 6, pro úkol 5 však data nejsou dostupná. Není proto možné určit, zda byly úkoly splněny či nikoli. Bylo by vhodné, kdyby byly úkoly formulovány i s konkrétními závazky, aby bylo možné sledovat jejich plnění.

Navzdory slibům členů G20 (20 největších ekonomik světa, viz. Příloha 3.) bylo odstraněno jen malé procento ochranných obchodních opatření z roku 2008, kdy vznikla globální finanční krize. Tato ochranná opatření postihla 3% světového obchodu.

S výjimkou zemědělských produktů se tarify na výrobky z rozvojových zemí (jež zavedly země rozvinuté) od roku 2004 téměř nezměnily. V roce 2011 se bilaterální pomoc subsaharské Africe snížila téměř o jedno procento. Díky iniciativám oddlužování se podařilo snížit vnější zadluženost vysoce zadlužených chudých zemí (HIPC), avšak dalších 20 rozvojových zemí s vysokou mírou zadluženosti stále bojuje. Oficiální rozvojová pomoc

(ODA) činila v roce 2005 107 miliard CZK (tehdy asi 4,5 miliardy USD), v dalších letech se mírně snižovala. V roce 2010 zaznamenala rozvojová pomoc vnitrozemským státům po delší době snížení, zatímco pomoc malým ostrovním státům výrazně vzrostla. Navzdory globální finanční krizi se zdroje pro poskytování základních léčiv v roce 2011 zvýšily. Nové technologie zaznamenaly v oblasti komunikace a informací výrazný růst, což vysvětluje graf 4.14 (Rozvojovka, 2014)

Graf 4.14 Počet mobilních předplatných a uživatelů internetu na 100 obyvatel

Zdroj: THE WORLD BANK (2014), vlastní zpracování

4.9. Shrnutí výsledků plnění MDGs

Ačkoli jsou MDGs mezinárodně schváleným programem, jejich k jejich naplnění nedojde. Problémem je zejména finanční a obchodní systém, který vyvolává takzvaný Lucasův paradox – chudé země platí bohatým zemím více, než od nich ve skutečnosti dostávají.

Jedním z cílů, o kterých je skutečně možné tvrdit, že byly splněny, je dílčí úkol prvního cíle, tedy snížení počtu chudých o polovinu. Největší část tohoto poklesu se ovšem týká obyvatel Číny, která již v dnešní době není rozvojovou zemí, například v subsaharské Africe tedy tolik chudých nebylo. Díky globální finanční krizi vzrostl počet nezaměstnaných, příjmová nerovnost nadále roste a počet hladovějících se od roku 1990 snížil pouze o 128 milionů osob.

Počet dětí, které nemohou získat základní vzdělání, sice poklesl od roku 2000 na polovinu, stále však zůstává 200 milionů dětí, které nemohou chodit do školy, protože pracují, a více než polovina z nich pak pracuje v rizikových podmínkách. 57 milionů dětí nemá přístup k základnímu vzdělání. Příčinou je zejména chudoba rodičů.

Diskriminace žen neustupuje, počínaje selektivními potraty a diskriminací ve vzdělání a zaměstnání konče. Ženy tvoří dvě třetiny všech chudých a 70% negramotných.

Pro dosažení cíle snížení dětské úmrtnosti by bylo třeba ji snížit na 29 úmrtí na 1000 narozených. Realita je však taková, že umírá 51 dětí pod pět let věku (na 1000 narozených), a to většinou na lehce léčitelné nemoci. Pro dosažení cíle snížení úmrtnosti matek (následkem těhotenství nebo porodu) je třeba snížit tento počet z 210 matek na 100 000 těhotných (k roku 2010) na 100. Je podstatné zkvalitňovat porodní péči i vzdělání budoucích matek. Počet nakažených HIV/AIDS sice klesá, čísla však stále nejsou uspokojivá (což se týká také malárie, tuberkulózy a dalších). Důvodem je nedostatečná prevence a zdravotní péče a dále také nedostupnost vhodných léčiv.

Odpověď na otázku životního prostředí je kladná pouze v případě dostupnosti pitné vody, tento úkol se podařilo splnit již dnes. Problémem však stále zůstává přístup k hygienickým zařízením a dále emise oxidu uhličitého, nadměrný rybolov a kácení lesů. Co se týče posledních tří jmenovaných problémů, jejich existence je ve své podstatě přehlížena.

Výše rozvojové pomoci stále není dostačující. Dluh rozvojových zemí rapidně roste. Patentová ochrana léků je zásadní překážkou při léčení smrtelných nemocí.

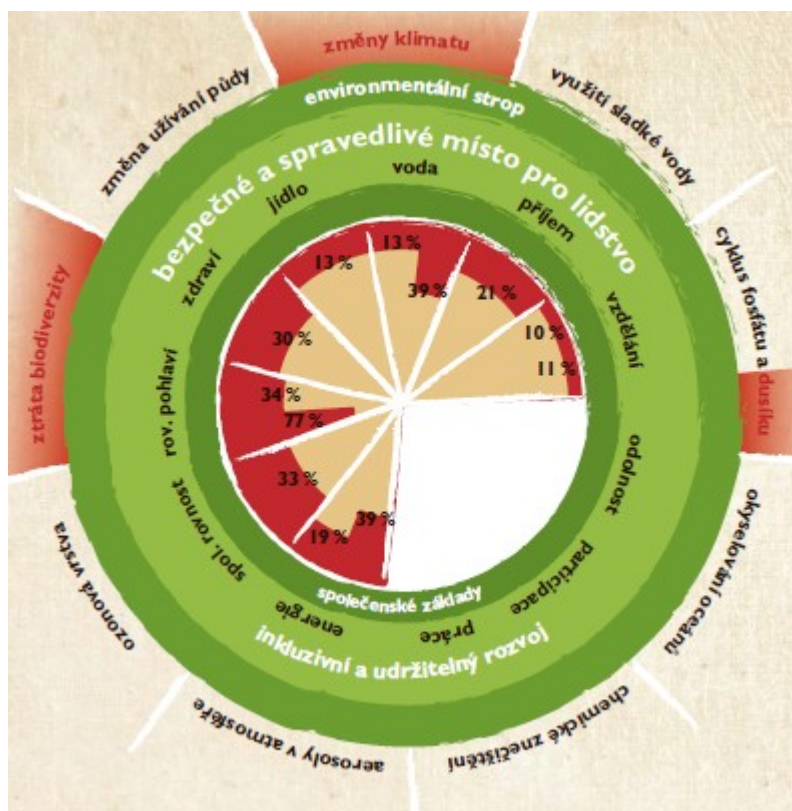
4.10. Návrhy řešení

Určitého pokroku v plnění MDGs dosaženo bylo, nyní je třeba nepolevovat. Mezinárodní organizace OXFAM, která sdružuje 17 organizací zaměřených na řešení chudoby a nespravedlnosti, vytvořila schéma možného řešení (viz. Obrázek 4.1). Stěžejním cílem zůstává sociální a ekologická oblast. Aby byla spotřeba a produkce pod kontrolou, je třeba zajistit potřebné technologie (a jejich další výzkum a vývoj) a následně je začlenit do ekonomického systému. Co se týče klimatického systému, ti, kteří více znečišťují prostředí, by měli také více platit za jeho nápravy.

Snížování chudoby nebude docíleno, pokud nebude změněn současný ekonomický systém. Prvním krokem by mělo zavedení spravedlivého zdanění, které by znemožnilo daňové triky, jakými anonymní konta v daňových rájích. Takto ušlé peníze by totiž mohly

sloužit k rozvoji zemí, z nichž peníze unikají. Lidé by měli méně plýtvat s vodou, potravinami, energiemi i se vším ostatním. Plýtvání se spotřebním zbožím a energiemi totiž znamená i plýtvání s lidskou prací. Na globálním rozvoji (a spotřebě) by se měla podílet celá lidská civilizace a celá civilizace by z něj měla mít užitek (Česko proti chudobě, 2014).

Obr. 4.1 Planetární meze a společenské základy

Zdroj: Česko proti chudobě (2014)

4.11. Shrnutí kapitoly

Představitelé všech členských států Organizace spojených národů se v roce 2000 na takzvaném Summitu tisíciletí zavázali splnit osm rozvojových cílů do roku 2015. Tyto cíle se týkají sociální oblasti, životního prostředí a infrastruktury. Hlavním cílem bylo snížení extrémní chudoby ve světě, a tohoto cíle se podařilo dosáhnout. Pod hranicí chudoby dnes žije 870 milionů obyvatel, jedna osmina celkového obyvatelstva země tedy stále trpí hladem. Gramotnost dospělých a mladistvých roste a rozdíly mezi gramotností mužů a žen a postupně snižují. Počet dětí, které dokončí základní vzdělání, dosahuje devadesáti procent. Rovný přístup dívek a chlapců ke vzdělání se zvyšuje, ovšem rozdíly mezi regiony a úrovněmi vzdělání stále přetrvávají. Úmrtnost dětí před dosažením pěti let věku stejně jako úmrtnost

matek se za poslední dvě desetiletí snížila o polovinu. Počet obyvatel nakažených smrtelnými nemocemi klesá. Chudí lidé mají lepší přístup k pitné vodě a hygienickým zařízením.

Zásadním problémem však stále zůstává v oblasti životního prostředí (kácení lesů či nadměrný rybolov). Svět by měl zhodnotit svůj dosavadní přístup a provést radikální kroky vedoucí ke splnění i těchto rozvojových cílů.

5. Závěr

Jak již bylo mnohokrát zmíněno, chudoba a příjmová nerovnost jsou zásadní problémy globální civilizace, jimž je třeba věnovat velkou pozornost. Ačkoli by se množství finančních prostředků a ostatních druhů rozvojové pomoci mohlo zdát obrovské, stále je nedostačující. Lidé trpí hladem, nemocemi a umírají v alarmujících počtech.

V první části této práce bylo třeba definovat rozvojové ekonomiky, vysvětlit rozdíl mezi diferenciací vnější a vnitřní a popsat ukazatele chudoby a příjmové nerovnosti. Zjistila jsem, že nejvyšší počet nejméně rozvinutých zemí (Least developed countries) je koncentrován zejména na území Afriky. Vnitřní diference, tedy jak ekonomická tak sociální nerovnost, je pro oblast Afriky typická. Rozvojové země afrického kontinentu se však musí potýkat i s dalšími problémy jako je například negramotnost, populační růst, chudoba, nízká úroveň zdravotní péče, špatný stav životního prostředí či ozbrojené konflikty. V první kapitole bylo uvedeno celkem osm ukazatelů chudoby a příjmové nerovnosti, mezi nimi i známý Index lidského rozvoje (Human development index), který je každoročně zpracováván OSN.

V rámci druhé kapitoly této bakalářské práce jsem pokusila analyzovat statistické údaje indexů HDI, MPI, Giniho koeficient, headcount ratio a poverty gap od roku 2000. Při získávání dat jsem se u většiny zemí subsaharské Afriky narazila na problém, že dostupné údaje byly značně neúplné (nebo zcela nedostupné). Například data pro Giniho koeficient jsou pro většinu zemí dostupná pouze za jeden určitý rok, takže nebylo možné porovnávat všechny země v jednom roce, ale pouze za celé hodnocené období. Přestože velká část Afriky disponuje nerostným bohatstvím (ropa, zemní plyn, černé uhlí, zlato, diamanty a jiné), ze statistických údajů vyplývá, že jen několik z nich umí se svým bohatstvím správně naložit (JAR). Většina zemí trpí extrémní chudobou (Světová banka vyhodnocuje příjmy těchto extrémně chudých obyvatel jako příjmy nižší než 1,25 USD dolaru na den), a to mnohdy v téměř celém rozsahu svého obyvatelstva. Podle multidimenzionálního indexu chudoby trpí chudobou více než 80% obyvatelstva Mali, Libérie, Burkiny Faso, Somálska, Burundi a Etiopie a v případě Nigeru je to dokonce více než 90% obyvatel.

Stěžejní část poslední kapitoly byla zaměřena na vyhodnocení nástrojů pomoci pro boj s chudobou a příjmovou nerovností pomocí MDGs (Millennium development goals), které mají být realizovány do roku 2015. Oblast subsaharské Afriky se i přes oficiální rozvojovou pomoc rozvíjí velmi pomalu. Snahy o oddlužení, lepší přístup k trhům, demokratizaci či zastavení korupce se jeví jako zbytečné vzhledem k tomu, kolik extrémně chudých obyvatel svět stále

má. Primární cíl MDGs, tedy snížení počtu extrémně chudých, se sice podaří splnit, avšak pouze díky ekonomickému růstu Číny a Indie, které počtem svých obyvatel poměrně výrazně ovlivňují statistiky. Dalším nástrojem pomoci může být například optimální distribuce potravin, lepší přístup k pitné vodě, modernizace zdravotnického vybavení, dostatek léčiv a antimalarických sítí, programy prevence před nemocemi, programy plánovaného rodičovství a další.

Myslím si, že při řešení vážných a dlouhotrvajících problémů je třeba eliminovat jejich příčiny. Stejně je tomu tak i při odstraňování chudoby. Mezi příčiny chudoby patří politické příčiny (ozbrojené konflikty, korupce), ekonomické příčiny (zadluženost, nezaměstnanost), nedostatečná infrastruktura, demografické příčiny (vysoká hustota obyvatelstva, nedostatečná zdravotní péče), environmentální příčiny (odlesňování, znečištěné zdroje pitné vody) a další. Výsledky plnění MDGs dokazují, že oficiální rozvojová pomoc není dostatečná. Afričané se však nenaučí správně pracovat s penězi a využívat svých zdrojů, které jim jejich země nabízejí, dokud nebudou dostatečně vzdělání, informovaní a hlavně zdraví. Točí se v bludném kruhu bídy a to má ekonomický dopad na celý svět.

6. Seznam použité literatury

Odborná literatura

ADAMCOVÁ, L. a T. NĚMEČKOVÁ. *Rozvojová ekonomika*. Praha: Oeconomica, 2009. 345 s. ISBN 978-80-245-1515-1.

COLLIER, P. *Miliarda nejchudších*. Praha: Vyšehrad, 2009. 224 s. ISBN 978-80-7429-010-7.

JENÍČEK, V. a J. FOLTÝN. *Globální problémy a světová ekonomika*. Praha: C. H. Beck, 2003. 269 s. ISBN 80-7179-795-2.

JENÍČEK, V. a J. FOLTÝN. *Globální problémy světa v ekonomických souvislostech*. Praha: C. H. Beck, 2010. 323 s. ISBN 978-80-7400-326-4.

MAJEROVÁ, I. *Rozvojové ekonomiky*. Karviná: Slezská univerzita v Opavě, 2008. 170 s. ISBN 978-80-7248-459-1.

TULEJA, P., P. NEZVAL a I. MAJEROVÁ. *Světová ekonomika*. Brno: Computer Press, 2007. 279 s. ISBN 978-80-251-1510-7.

ZÁHOŘÍK, J. *Subsaharská Afrika a světové mocnosti v éře globalizace*. Praha: Lidové noviny, 2010. 179 s. ISBN 978-80-7422-021-0.

Elektronické zdroje

BUSSINESSINFO. Mauricius: ekonomická charakteristika země [online]. © 2014 [cit. 2014-02-23]. Dostupné z: <http://www.businessinfo.cz/cs/clanky/mauricius-ekonomicka-charakteristika-zeme-17880.html>

ČESKO PROTI CHUDOBĚ. Od nenaplněných plánů k novým cílům © 2014 [cit. 2014-01-05]. Dostupné z: http://www.ceskoprotichudobe.cz/pdf/od_nenaplnenych_planu_k_novym_cilum.pdf

ČESKO PROTI CHUDOBĚ. Příliš vzdálené cíle © 2014 [cit. 2014-01-05]. Dostupné z: http://www.ceskoprotichudobe.cz/pdf/prilis_vzdalene_cile.pdf

ČESKO PROTI CHUDOBĚ. Rozvojové cíle tisíciletí © 2014 [cit. 2014-01-05]. Dostupné z: <http://www.ceskoprotichudobe.cz/?id=37-rozvojove-cile-tisicileti>

DANY TRAVEL. Ghana, Togo, Benin - Západní Afrika u Guinejského zálivu [online]. © 2013 [cit. 2014-01-05]. Dostupné z: <http://www.danytravel.cz/cestopisy/ghana-togo-benin/>

G20. G20 members [online]. © 2013 [cit. 2014-01-05]. Dostupné z: https://www.g20.org/about_g20/g20_members

INFORMAČNÍ CENTRUM OSN V PRAZE. O OSN [online]. © 2005 [cit. 2014-01-05]. Dostupné z: <http://www.osn.cz/system-osn/o-osn/>

INFORMAČNÍ CENTRUM OSN V PRAZE. Oficiální seznam indikátorů MDGs [online]. © 2005 [cit. 2014-01-05]. Dostupné z: <http://www.osn.cz/soubory/officiallist2008-cze.pdf>

INTERNATIONAL MONETARY FUND. Debt relief under the Heavily Indebted Poor Countries (HIPC) Initiative [online]. © 2013 [cit. 2014-01-05]. Dostupné z: <https://www.imf.org/external/np/exr/facts/hipc.htm>

OPHI. Multidimensional Poverty Index [online]. © 2007-2013 [cit. 2013-02-24]. Dostupné z: <http://www.ophi.org.uk/policy/multidimensional-poverty-index/>

PROJECT SYNDICATE. Proč zpomalit populační růst [online]. © 2014 [cit. 2014-03-15]. Dostupné z: <http://www.project-syndicate.org/commentary/the-case-for-slowing-population-growth/czech>

ROZVOJOVKA. Rozvojové cíle tisíciletí [online]. © 2011 [cit. 2014-01-05]. Dostupné z: <http://www.rozvojovka.cz/rozvojove-cile-tisicileti>

STŘEDOEVROPSKÉ CENTRUM PRO FINANCE A MANAGEMENT. Giniho koeficient [online]. © 2005-2012 [cit. 2013-02-25]. Dostupné z: <http://www.finance-management.cz/080vypisPojmu.php?IdPojPass=103>

STŘEDOEVROPSKÉ CENTRUM PRO FINANCE A MANAGEMENT. Lorenzova křivka [online]. © 2005-2012 [cit. 2013-02-25]. Dostupné z: <http://www.finance-management.cz/080vypisPojmu.php?IdPojPass=102>

THE ECONOMIST. Resource nationalism in Africa [online]. © 2014 [cit. 2014-01-05]. Dostupné z: <http://www.economist.com/node/21547285>

THE INTERNATIONAL MONETARY FUND. Debt Relief Under the Heavily Indebted Poor Countries (HIPC) Initiative [online]. © 2014 [cit. 2014-01-05]. Dostupné z: <https://www.imf.org/external/np/exr/facts/hipc.htm>

THE UNITED NATIONS. Goal 1: Eradicate extreme poverty & hunger [online]. © 2014 [cit. 2014-01-05]. Dostupné z: http://hdr.undp.org/en/media/HDR_20072008_Tech_Note_1.pdf

THE UNITED NATIONS. Goal 1: Eradicate extreme poverty & hunger [online]. © 2014 [cit. 2014-01-05]. Dostupné z: <http://www.un.org/millenniumgoals/poverty.shtml>

THE UNITED NATIONS. Goal 1: Eradicate extreme poverty & hunger [online]. © 2014 [cit. 2014-01-05]. Dostupné z: http://www.un.org/millenniumgoals/pdf/Goal_1_fs.pdf

THE UNITED NATIONS. Goal 2: Achieve universal primary education [online]. © 2014 [cit. 2014-01-05]. Dostupné z: <http://www.un.org/millenniumgoals/education.shtml>

THE UNITED NATIONS. Goal 2: Achieve universal primary education [online]. © 2014 [cit. 2014-01-05]. Dostupné z: http://www.un.org/millenniumgoals/pdf/Goal_2_fs.pdf

THE UNITED NATIONS. Goal 3: Promote gender equality and empower women [online]. © 2014 [cit. 2014-01-05]. Dostupné z: <http://www.un.org/millenniumgoals/gender.shtml>

THE UNITED NATIONS. Goal 3: Promote gender equality and empower women [online]. © 2014 [cit. 2014-01-05]. Dostupné z: http://www.un.org/millenniumgoals/pdf/Goal_3_fs.pdf

THE UNITED NATIONS. Goal 4: Reduce child mortality [online]. © 2014 [cit. 2014-01-05]. Dostupné z: <http://www.un.org/millenniumgoals/childhealth.shtml>

THE UNITED NATIONS. Goal 4: Reduce child mortality [online]. © 2014 [cit. 2014-01-05]. Dostupné z: http://www.un.org/millenniumgoals/pdf/Goal_4_fs.pdf

THE UNITED NATIONS. Goal 5: Improve maternal health [online]. © 2014 [cit. 2014-01-05]. Dostupné z: <http://www.un.org/millenniumgoals/maternal.shtml>

THE UNITED NATIONS. Goal 5: Improve maternal health [online]. © 2014 [cit. 2014-01-05]. Dostupné z: http://www.un.org/millenniumgoals/pdf/Goal_5_fs.pdf

THE UNITED NATIONS. Goal 6: Combat HIV/AIDS, malaria and other diseases [online]. © 2014 [cit. 2014-01-05]. Dostupné z: <http://www.un.org/millenniumgoals/aids.shtml>

THE UNITED NATIONS. Goal 6: Combat HIV/AIDS, malaria and other diseases [online]. © 2014 [cit. 2014-01-05]. Dostupné z: http://www.un.org/millenniumgoals/pdf/Goal_6_fs.pdf

THE UNITED NATIONS. Goal 7: Ensure environmental sustainability [online]. © 2014 [cit. 2014-01-05]. Dostupné z: <http://www.un.org/millenniumgoals/envIRON.shtml>

THE UNITED NATIONS. Goal 7: Ensure environmental sustainability [online]. © 2014 [cit. 2014-01-05]. Dostupné z: http://www.un.org/millenniumgoals/pdf/Goal_7_fs.pdf

THE UNITED NATIONS. Goal 8: Develop a global partnership for development [online]. © 2014 [cit. 2014-01-05]. Dostupné z: <http://www.un.org/millenniumgoals/global.shtml>

THE UNITED NATIONS. Goal 8: Develop a global partnership for development [online]. © 2014 [cit. 2014-01-05]. Dostupné z: http://www.un.org/millenniumgoals/pdf/Goal_8_fs.pdf

THE WORLD BANK. Internet users (per 100 people) [online]. © 2014 [cit. 2014-01-05]. Dostupné z: <http://data.worldbank.org/indicator/IT.NET.USER.P2?display=graph>

THE WORLD BANK. Country classification [online]. © 2013 [cit. 2013-03-17]. Dostupné z: <http://data.worldbank.org/about/country-classifications>

THE WORLD BANK. Final consumption expenditure, etc. (current US\$) [online]. © 2014 [cit. 2014-01-05]. Dostupné z: <http://data.worldbank.org/indicator/NE.CON.TETC.CD/countries/1W-XM?display=graph>

THE WORLD BANK. GDP growth (annual %) [online]. © 2014 [cit. 2014-02-23]. Dostupné z: <http://data.worldbank.org/indicator/NY.GDP.MKTP.KD.ZG/countries/ZG?display=graph>

THE WORLD BANK. Gini index [online]. © 2014 [cit. 2014-02-23]. Dostupné z: <http://data.worldbank.org/indicator/SI.POV.GINI>

THE WORLD BANK. GNI per capita, Atlas method (current US\$) [online]. © 2014 [cit. 2014-02-23]. Dostupné z: <http://data.worldbank.org/indicator/NY.GNP.PCAP.CD/countries/ZG?display=graph>

THE WORLD BANK. Gross national income per capita 2010, Atlas method and PPP [online]. 2011 [cit. 2013-03-17]. Dostupné z: <http://siteresources.worldbank.org/DATASTATISTICS/Resources/GNIPC.pdf>

THE WORLD BANK. Improved sanitation facilities (% of population with access) [online]. © 2014 [cit. 2014-01-05]. Dostupné z: <http://data.worldbank.org/indicator/SH.STA.ACSN/countries/1W-ZG?display=graph>

THE WORLD BANK. Incidence of tuberculosis (per 100,000 people) [online]. © 2014 [cit. 2014-01-05]. Dostupné z: <http://data.worldbank.org/indicator/SH.TBS.INCD/countries/1W-ZG?display=graph>

THE WORLD BANK. Mapping for results [online]. © 2012 [cit. 2014-01-05]. Dostupné z: <http://maps.worldbank.org/maps/>

THE WORLD BANK. Maternal mortality ratio (modeled estimate, per 100,000 live births) [online]. © 2014 [cit. 2014-01-05]. Dostupné z: <http://data.worldbank.org/indicator/SH.STA.MMRT/countries/1W-ZG?display=graph>

THE WORLD BANK. Mobile cellular subscriptions (per 100 people) [online]. © 2014 [cit. 2014-01-05]. Dostupné z: <http://data.worldbank.org/indicator/IT.CEL.SETS.P2?display=graph>

THE WORLD BANK. Mortality rate, under-5 (per 1,000 live births) [online]. © 2014 [cit. 2014-01-05]. Dostupné z: <http://data.worldbank.org/indicator/SH.DYN.MORT/countries/1W-ZG?display=graph>

THE WORLD BANK. Persistence to last grade of primary, female (% of cohort) [online]. © 2014 [cit. 2014-01-05]. Dostupné z: <http://data.worldbank.org/indicator/SE.PRM.PRSL.FE.ZS/countries/1W-ZG?display=graph>

THE WORLD BANK. Persistence to last grade of primary, male (% of cohort) [online]. © 2014 [cit. 2014-01-05]. Dostupné z: <http://data.worldbank.org/indicator/SE.PRM.PRSL.MA.ZS/countries/1W-ZG?display=graph>

THE WORLD BANK. Population (Total) [online]. © 2014 [cit. 2014-02-23]. Dostupné z: <http://data.worldbank.org/indicator/SP.POP.TOTL/countries/ZG?display=graph>

THE WORLD BANK. Poverty and Equity, Sub-Saharan Africa [online]. © 2014 [cit. 2014-02-23]. Dostupné z: <http://povertydata.worldbank.org/poverty/region/SSA>

THE WORLD BANK. Poverty gap at \$1.25 a day (PPP) (%) [online]. © 2014 [cit. 2014-02-23]. Dostupné z:

<http://data.worldbank.org/indicator/SI.POV.GAPS/countries/1W?display=map>

THE WORLD BANK. Poverty gap at \$2 a day (PPP) (%) [online]. © 2014 [cit. 2014-02-23].

Dostupné z: <http://data.worldbank.org/indicator/SI.POV.GAP2?display=map>

THE WORLD BANK. Poverty headcount ratio at \$1.25 a day (PPP) (% of population) [online]. © 2014 [cit. 2014-01-05]. Dostupné z:

<http://data.worldbank.org/indicator/SI.POV.DDAY/countries/ZG?display=map>

THE WORLD BANK. Prevalence of HIV, female (% ages 15-24) [online]. © 2014 [cit. 2014-01-05]. Dostupné z:

<http://data.worldbank.org/indicator/SH.HIV.1524.FE.ZS/countries/1W-ZG?display=graph>

THE WORLD BANK. Prevalence of HIV, male (% ages 15-24) [online]. © 2014 [cit. 2014-01-05]. Dostupné z: <http://data.worldbank.org/indicator/SH.HIV.1524.MA.ZS/countries/1W-ZG?display=graph>

THE WORLD BANK. Primary completion rate, total (% of relevant age group) [online]. © 2014 [cit. 2014-01-05]. Dostupné z:

<http://data.worldbank.org/indicator/SE.PRM.CMPT.ZS/countries/1W-ZG?display=graph>

THE WORLD BANK. Proportion of seats held by women in national parliaments (%) [online]. © 2014 [cit. 2014-01-05]. Dostupné z:

<http://data.worldbank.org/indicator/SG.GEN.PARL.ZS/countries?display=graph>

THE WORLD BANK. Ratio of female to male tertiary enrollment (%) [online]. © 2014 [cit. 2014-01-05]. Dostupné z:

<http://data.worldbank.org/indicator/SE.ENR.TERT.FM.ZS/countries?display=graph>

THE WORLD BANK. Ratio of girls to boys in primary and secondary education (%) [online]. © 2014 [cit. 2014-01-05]. Dostupné z:

<http://data.worldbank.org/indicator/SE.ENR.PRSC.FM.ZS/countries?display=graph>

THE WORLD BANK. World Bank Sees Progress Against Extreme Poverty, But Flags Vulnerabilities [online]. © 2013 [cit. 2013-02-24]. Dostupné z:

<http://web.worldbank.org/WBSITE/EXTERNAL/NEWS/0,,contentMDK:23130032~pagePK:64257043~piPK:437376~theSitePK:4607,00.html>

UNCTAD. UN list of Least Developed Countries [online]. © 2013 [cit. 2014-02-23]. Dostupné z: <http://unctad.org/en/pages/aldc/Least%20Developed%20Countries/UN-list-of-Least-Developed-Countries.aspx>

UNDP. Africa 2012: Towards a Food Secure Future [online]. © 2014 [cit. 2014-02-23]. Dostupné z: http://hdr.undp.org/sites/default/files/reports/240/ahdr_2012.pdf

UNDP. Components of the Multidimensional Poverty Index [online]. [cit. 2013-02-24]. Dostupné z: http://hdr.undp.org/en/media/MPI_EN.png

UNDP. Gender inequality index [online]. © 2014 [cit. 2014-01-05]. Dostupné z: <http://hdr.undp.org/en/statistics/gii>

UNDP. Gini coefficient [online]. © 2014 [cit. 2014-02-23]. Dostupné z: <http://hdrstats.undp.org/en/indicators/67106.html>

UNDP. Human development index [online]. © 2014 [cit. 2014-01-05]. Dostupné z: <http://hdr.undp.org/en/statistics/hdi>

UNDP. Human development index [online]. 2013 [cit. 2013-03-17]. Dostupné z: <http://hdr.undp.org/en/statistics/hdi/>

UNDP. Human Development Report [online]. © 2010 [cit. 2013-02-24]. Dostupné z: http://hdr.undp.org/en/media/HDR_2010_EN_TechNotes_reprint.pdf

UNDP. Human poverty index [online]. 2013 [cit. 2013-03-17]. Dostupné z: <http://hdr.undp.org/en/statistics/indices/hpi/>

UNDP. Measuring inequality: Gender-related Development Index (GDI) and Gender Empowerment Measure (GEM) [online]. © 2013 [cit. 2013-02-24]. Dostupné z: http://hdr.undp.org/en/statistics/indices/gdi_gem/

UNDP. Multidimensional poverty index [online]. © 2011 [cit. 2014-02-23]. Dostupné z: <https://data.undp.org/dataset/Table-5-Multidimensional-Poverty-Index/7p2z-5b33>

UNDP. Multidimensional poverty index [online]. © 2014 [cit. 2014-02-23]. Dostupné z: <http://hdr.undp.org/en/statistics/mpi>

UNDP. On UNDP's Revisions to the Gender-Related Development Index [online]. © 2014 [cit. 2014-01-05]. Dostupné z: <http://hdr.undp.org/sites/default/files/undp-revisions-gender-related.pdf>

UN-OHRLLS. Least Developed Countries [online]. © 2012 [cit. 2013-02-24]. Dostupné z: http://www.unohrlls.org/UserFiles/File/UN_LDC_Factsheet_053112.pdf

UN-OHRLLS. The Criteria for the identification of the LDCs [online]. © 2002-2005 [cit. 2013-02-24]. Dostupné z: <http://www.un.org/special-rep/ohrlls/ldc/ldc%20criteria.htm>

VSE. Ekvivalenční stupnice a příjmová nerovnost [online]. [cit. 2013-02-24]. Dostupné z: <http://nf.vse.cz/download/veda/workshops/inequality.pdf>

WIKIPEDIE. Kolonialismus [online]. © 2014 [cit. 2014-03-15]. Dostupné z: <https://cs.wikipedia.org/wiki/Kolonialismus>

Seznam zkratk

AfDF	ARF	Africký rozvojový fond	African development fund
AIDS	SZSI	Syndrom získaného selhání imunity	Acquired Immune Deficiency Syndrome
G20	G20	20 největších ekonomik světa	Great 20
GDI	IRRP	Index rozvoje rovnosti pohlaví	Gender-related Development Index
GII	INP	Index nerovnosti pohlaví	Gender inequality index
HDI	ILR	Index lidského rozvoje	Human Development Index
GDP	HDP	Hrubý domácí produkt	Gross Domestic Product
HIPC	SZCHZ	Silně zadlužené chudé země	Heavily Indebted Poor Countries
HIV	VLIN	Virus lidské imunitní nedostatečnosti	Human Immunodeficiency Virus
GNI	HND	Hrubý národní důchod	Gross National Income
GNP	HNP	Hrubý národní produkt	Gross National Product
HPI	ILCH	Index lidské chudoby	Human Poverty Index
IBRD	MBOR	Mezinárodní banka pro obnovu a rozvoj	International Bank for Reconstruction and Development
IDA	MAR	Mezinárodní asociace pro rozvoj	International Development Association
SA	JAR	Jihoafrická republika	South Africa
LDCs	NRZ	Nejméně rozvinuté země	Least Developed Countries
MDGs	RCT	Rozvojové cíle tisíciletí	Millennium Development Goals
MDRI	MIOD	Multilaterální iniciativa za odpouštění dluhů	Multilateral Debt Relief Initiative
IMF	MMF	Mezinárodní měnový fond	International Monetary Fund
MPI	MICH	Multidimenzionální index chudoby	Multidimensional Poverty Index
NATO	SAA	Severoatlantická aliance	North Atlantic Treaty Organization
ODA	ORP	Oficiální rozvojová pomoc	Official Development Aid
OECD	OHSR	Organizace pro hospodářskou spolupráci a rozvoj	Organization for Economic Co-operation and Development
OPEC	OSVR	Organizace států vyvážejících ropu	Organization of Petroleum Exporting Countries
OPHI	OICHLR	Oxfordská iniciativa pro chudobu a lidský rozvoj	Oxford Poverty and Human Development Initiative

UN	OSN	Organizace spojených národů	United Nations
OXFAM	OVPH	Oxfordský výbor pro hladomor	Oxford Committee for Famine Relief
CIC	SNS	Společenství nezávislých států	Commonwealth of Independent Countries
SUSR	SSSR	Sovětský svaz socialistických republik	Soviet Union of Socialist Republics
UNCTAD	KOSNOR	Konference OSN o obchodu a rozvoji	United Nations Conference on Trade and Development
UNICEF	DFOSN	Dětský fond OSN	UN Children's Fund
UNDP	RPOSN	Rozvojový program OSN	UN Development Programme
UN-OHRLLS		OSN - Úřad vysokého představitele pro nejméně rozvinuté země, vnitrozemské rozvojové země a malé ostrovní rozvojové státy	UN – Office of the high representative for the least developed countries, landlocked developing countries and small island developing countries
USA	SSA	Spojené státy americké	United states of America
USD	AD	Americký dolar	U.S. dollar
WB	SB	Světová banka	World Bank

Prohlášení o využití výsledků bakalářské práce

Prohlašuji, že

- jsem byl(a) seznámen(a) s tím, že na mou diplomovou (bakalářskou) práci se plně vztahuje zákon č. 121/2000 Sb. – autorský zákon, zejména § 35 – užití díla v rámci občanských a náboženských obřadů, v rámci školních představení a užití díla školního a § 60 – školní dílo;
- beru na vědomí, že Vysoká škola báňská – Technická univerzita Ostrava (dále jen VŠB-TUO) má právo nevýdělečně, ke své vnitřní potřebě, diplomovou (bakalářskou) práci užít (§ 35 odst. 3);
- souhlasím s tím, že diplomová (bakalářská) práce bude v elektronické podobě archivována v Ústřední knihovně VŠB-TUO a jeden výtisk bude uložen u vedoucího diplomové (bakalářské) práce. Souhlasím s tím, že bibliografické údaje o diplomové (bakalářské) práci budou zveřejněny v informačním systému VŠB-TUO;
- bylo sjednáno, že s VŠB-TUO, v případě zájmu z její strany, uzavřu licenční smlouvu s oprávněním užít dílo v rozsahu § 12 odst. 4 autorského zákona;
- bylo sjednáno, že užít své dílo, diplomovou (bakalářskou) práci, nebo poskytnout licenci k jejímu využití mohu jen se souhlasem VŠB-TUO, která je oprávněna v takovém případě ode mne požadovat přiměřený příspěvek na úhradu nákladů, které byly VŠB-TUO na vytvoření díla vynaloženy (až do jejich skutečné výše).

V Ostravě dne

.....
jméno a příjmení studenta